

**KADERNOTA
2016**

24 mei 2016

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	4
INLEIDING	6
PROGRAMMA 1. BEREIKBAARHEID	8
PROGRAMMA 2. ECONOMISCHE ONTWIKKELING	11
PROGRAMMA 3. RUIMTELIJKE ONTWIKKELING	13
PROGRAMMA 4. MILIEU	16
<i>PROGRAMMA 5. VERVALLEN</i>	19
PROGRAMMA 6. MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING	20
PROGRAMMA 7. ONDERWIJS EN EDUCATIE	27
PROGRAMMA 8. WONEN	28
PROGRAMMA 9. SPORT EN CULTUUR	30
PROGRAMMA 10. VEILIGHEID	32
PROGRAMMA 11. TRANSPARANTE OVERHEID	33
PROGRAMMA 12. ALGEMENE DEKKING EN ONVOORZIEN	35
RECAPITULATIE FINANCIËLE UITKOMSTEN	39

VOORWOORD

Graag bieden wij u de kadernota 2016 aan. Hierin is terug te lezen wat er op financieel gebied in de jaren 2016-2020 op de gemeente Wageningen afkomt en wat dit betekent voor onze ambities en plannen. We kiezen hierbij nadrukkelijk voor het voortzetten van de ingezette koers, binnen de kaders van een solide financieel beleid. Om te voorkomen dat er de komende jaren tekorten ontstaan, stellen we voor om de uitvoering van een aantal projecten uit te stellen of minder geld beschikbaar te stellen.

Sinds ons aantreden zijn we voortvarend aan de slag gegaan met het coalitieakkoord 'Anders denken, Samen doen'. We houden deze koers vast en leggen de komende jaren onze focus op de uitvoering van een aantal essentiële projecten voor onze stad, zoals bereikbaarheid, de participatiewet en de uitvoering van het nieuwe sociale beleid. De kadernota geeft echter aan dat we de komende jaren onvoldoende geld hebben om alles uit te voeren; op een aantal terreinen zullen we onze ambities helaas moeten bijstellen. Tegelijkertijd is het namelijk van groot belang om onze financiën op orde te hebben, zodat we later niet voor grote verrassingen komen te staan.

Koers voortzetten: sociale, duurzame en bereikbare stad met gezonde economie

We stellen voor de beschikbare middelen met name in te zetten op essentiële en onvermijdelijke ontwikkelingen voor de stad, en op projecten waar andere partijen (zoals de provincie) aan bijdragen via cofinanciering. Daarnaast willen we onze koers doorzetten om samen met de stad te werken aan een economisch sterke, duurzame stad met een aantrekkelijke binnenstad en een stevig sociaal beleid. De focus ligt voor ons dan op het verbinden van partijen. We maken de keuze een aantal projecten voort te zetten, die we essentieel vinden om de resultaten te kunnen oogsten van alles wat we in de afgelopen periode zo nauwkeurig met veel energie gezaaid hebben. Het stopzetten hiervan zou een grote stap terug zijn voor onze stad en alle betrokken partijen.

Het bovenstaande betekent dat we voorstellen te (blijven) investeren in de stad door:

- de voorbereiding van het beleidskader voor 'Samen Wageningen' vast te stellen en te vertalen naar uitvoering in 2018;
- de uitvoering van Participatiewet lokaal te organiseren zodat iedereen kan meedoen in Wageningen, ook de Wageningers met afstand tot de arbeidsmarkt. Dit is van belang omdat Permar wordt afgebouwd en het college dit moment wil aangrijpen om samen met lokale ondernemers deze Wageningers aan het werk te helpen;
- garantiebanen in de gemeentelijke organisatie te realiseren, om ook op dit terrein een voorbeeld te zijn;
- van start te gaan met het verduurzamen van de wijk Nude,
- door te gaan met adviezen over energiebesparing aan burgers en bedrijven;
- duurzaamheidsleningen te gaan verstrekken aan burgers - en wellicht bedrijven;
- de bereikbaarheid van de stad en de Campus te verbeteren, inclusief de infrastructuur voor de fiets;
- kansen van Food Valley te blijven benutten en de regionale samenwerking te versterken, onder meer door samenwerking met Ede en Wageningen UR rond de kennisAs;
- een start te maken met het groenbeleidsplan, en de noodzakelijke vervanging van groen op aantal plekken;
- een deel van de plannen voor de binnenstad mogelijk te maken die gericht zijn op uitvoering en het aantrekkelijker maken van de binnenstad;
- OV fietsen in Wageningen mogelijk te maken;
- de fietsverbinding Haarweg-Tarthorst te verbeteren;
- de eerder voorgestelde bezuinigingen op 4 en 5 mei activiteiten terug te draaien, zodat de stad zich blijft onderscheiden als Stad der Bevrijding en jaarrond activiteiten gestimuleerd worden.

Onvermijdelijke ontwikkelingen

Tegelijkertijd heeft de gemeente te maken met onvermijdelijke ontwikkelingen. Bijvoorbeeld de nieuwe CAO voor ambtenaren en nieuwe wetgeving die een effect heeft op de mogelijkheden om vakantiegeld en andere salarisonderdelen uit te betalen (Individueel Keuze Budget). Hierdoor moet per 1 januari 2017 een groot bedrag beschikbaar zijn. Van deze kosten zijn vele eenmalig en we kiezen er bewust voor om deze niet op te vangen met structurele bezuinigingen, maar via een eenmalige dekking. Bezuinigingen zouden onverkort leiden tot afbouw van bestaande voorzieningen en dat willen we nadrukkelijk niet. Wel stellen we voor om de Onroerende Zaak Belastingen (OZB) dit jaar meer dan trendmatig te verhogen om zo ook de structurele dekking van het meerjarenbeleid te versterken.

Keuzes

Omdat we onze de ambities hebben moeten bijstellen, is een aantal projecten uitgesteld. Deze zijn als bijlage in de kadernota opgenomen.

Wageningen,

Mei 2016

College van burgemeester en wethouders

INLEIDING

De kadernota maakt deel uit van de Wageningse budgetcyclus. Deze cyclus omvat drie documenten: de kadernota, de programmabegroting en de jaarstukken (de programmarekening). De programmabegroting en de jaarstukken zijn wettelijk verplichte documenten. Dit is geregeld in de Gemeentewet. De kadernota is niet wettelijk verplicht, maar in de Financiële verordening van Wageningen is geregeld dat het college jaarlijks ook dit document uitbrengt.

Doel van de kadernota

De kadernota is bedoeld om de kaders te stellen voor de begroting voor 2017-2020. De kadernota is dus een nota op basis waarvan college en ambtelijke organisatie de nieuwe begroting verder uitwerken. Zij doen dit na vaststelling van de kaders in de raad.

De kadernota dient er ook toe de lopende begroting waar nodig bij te stellen. De bijstelling zelf beïnvloedt uiteraard de financiële positie, deels ook na het begrotingsjaar. De bijstelling draagt daarmee dus ook bij aan de kaderstellende functie van de nota.

Opbouw

De programmabegroting is opgebouwd uit 11 programma's en 8 paragrafen. De andere documenten van de budgetcyclus volgen in principe deze opbouw. In de jaarstukken is het wettelijk verplicht alle programma's en paragrafen terug te laten keren. Voor de kadernota geldt die verplichting uiteraard niet, maar ligt het voor de hand van dezelfde opbouw uit te gaan. Het belangrijkste verschil met de jaarstukken is dat in de kadernota de programma's en paragrafen alleen worden opgenomen als er iets over te melden is. Om die reden komen de paragrafen veelal niet of slechts zeer beperkt voor in de kadernota.

Per programma is het volgende opgenomen.

Begrotingsbijstellingen naar aanleiding van de jaarrekening

Bij de opstelling van de jaarrekening is beoordeeld welke activiteiten in de rekening laten zien dat het budget structureel kan of moet worden bijgesteld. Deze budgetbijstellingen zijn hier opgenomen.

Onvermijdelijke ontwikkelingen

Binnen een programma kunnen zich ontwikkelingen voordoen die van invloed zijn en waar de gemeente financieel of beleidsmatig op moet inspelen. Het gaat hierbij vooral om wettelijke ontwikkelingen en om uitvoering van beleid dat al door de raad besloten is of aan de raad is toegezegd.

Begrotingsafwijkingen

Hier zijn de posten opgesomd die tot een bijstelling van de begroting voor 2016 en eventuele volgende jaren leiden. Zoals bepaald in de Financiële verordening gaat het hierbij standaard om begrotingsafwijkingen groter dan € 25.000. Een lagere afwijking kan echter ook zijn opgenomen, als deze politiek relevant wordt geacht.

Moties en verwachtingen waar geen gevolg aan gegeven wordt

Gelet op de beperkte middelen moeten er keuzes worden gemaakt en is er een aantal raadsmoties en verwachtingen in de samenleving waaraan in deze kadernota geen gevolg gegeven kan worden. De bijlage bevat de zaken die niet zijn opgenomen in de kadernota.

Financiële uitkomsten kadernota

De financiële uitkomsten van de kadernota zijn als volgt (bedragen in € 1.000):

FINANCIEEL BEELD (in € 1.000)	2016	2017	2018	2019	2020
Uitkomst begroting 2016-2019	112	-1.387	-915	-1.461	-1.645
<i>Uitkomsten kadernota</i>					
Begrotingsbijstellingen	417	474	749	749	749
Onvermijdelijke ontwikkelingen	-2.240	-1.000	-1.107	-585	-603
Beleidswijziging	0	180	180	180	180
Begrotingsafwijkingen	60	646	1.245	1.397	2.170
Uitkomst na kadernota	-1.652	-1.087	152	280	851
Dekking onbestemde reserve	1.652	1.087			
Nieuwe begrotingsuitkomst	0	0	152	280	851

De kadernota sluit als gebruikelijk aan bij de in november 2015 vastgestelde begroting voor 2016-2019. In de eerste regel staat het saldo van deze begroting. Daaronder volgt de uitkomst van de kadernota en ten slotte de nieuwe begrotingsuitkomst.

Er worden nadrukkelijk twee opmerkingen gemaakt bij de uitkomst. Op de eerste plaats wordt opgemerkt dat we in programma 6 de opheffing van de gemeenschappelijke regeling Permar hebben opgenomen. Deze opheffing levert op termijn een structureel financieel voordeel op, maar brengt in eerste instantie een fors eenmalig bedrag aan ontvlechtingkosten met zich mee ad € 1.569.000. Zoals in programma 6 is opgenomen, stellen we voor deze eenmalige ontvlechtingkosten te dekken uit de reserve kapitaal zonder bestemming. Omdat de rente van deze reserve ten gunste komt van de exploitatie betekent een verlaging van de reserve een structureel nadeel voor de begroting, in dit geval ter hoogte van € 70.600. Vanwege dit renteaspect is in de Nota reserves en voorzieningen opgenomen dat 'de inzet van deze reserve als dekkingsmiddel alleen in bijzondere gevallen te overwegen is.' Onzes inziens is in het geval van Permar, waar een gemeenschappelijke regeling wordt opgeheven, sprake van een dergelijk bijzonder geval. Daar komt bij dat, zoals gezegd, de opheffing op termijn ook weer een structureel financieel voordeel oplevert.

Op de tweede plaats wordt opgemerkt dat we voorstellen om per 2017 de OZB met 2% te verhogen bovenop de normale trendmatige verhoging. In de afgelopen jaren hebben we de OZB nooit meer dan trendmatig verhoogd; dat was ook het standpunt. Gezien de huidige financiële situatie wijken we nu van dit standpunt af, en dat vinden we ook reëel na jaren waarin geen verhoging plaatsvond, uitgezonderd de trendmatige. Gezien de huidige verplichtingen en bestaande toezeggingen en besluiten, hebben we extra inkomsten nodig en daarom wijken we nu af van de tot nu toe gevolgde lijn. Dit betekent een structureel hogere OZB-opbrengst van € 180.000. De verhoging is meegenomen in programma 12.

Dekking 2016 en 2017

Zoals de tabel laat zien, sluiten 2016 en 2017 met een tekort. We stellen voor het tekort voor die jaren te dekken uit de onbestemde reserve. Na dekking van het tekort voldoet het weerstandsvermogen nog aan de norm. Het weerstandsvermogen komt dan uit op 1,58. Hierbij is al rekening gehouden met een belastingvoordeel over oude jaren van circa € 1,4 miljoen dat nog in de aangeboden Jaarstukken 2015 moet worden verwerkt. Bij de verwerking zal worden voorgesteld dit voordeel in de onbestemde reserve te storten.

PROGRAMMA 1. BEREIKBAARHEID

> BEGROTINGSBIJSTELLING NAAR AANLEIDING VAN DE JAARREKENING

Er zijn geen bijstellingen in dit programma.

> WELKE ONVERMIJDELIJKE ONTWIKKELINGEN ZIJN ER IN DIT PROGRAMMA?

Ontwikkeling	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Kapitaallasten N225		-9.000	-9.000	-9.000	-9.000
Kapitaallasten BBW	0	0	0	-89.250	-89.250
Kapitaallasten OV fiets			-15.000	-14.000	-14.000
Fietsroute Haarweg-Tarthorst			-6.000	-5.000	-5.000

Toelichting op de ontwikkelingen

Inrichting 50 km/u provinciale weg N225

Door aan te haken bij groot onderhoud aan de provinciale weg N225 (tussen Diedenweg en de Bosrandweg) kan snel en tegen relatief beperkte kosten een aantal maatregelen worden toegepast. De kosten hiervoor bedragen circa € 108.000. De kapitaallasten bedragen € 9.000 in het eerste jaar.

Kapitaallasten BBW (Beter Bereikbaar Wageningen)

Begin 2015 zijn we, samen met burgers en bedrijfsleven, begonnen met het uitwerken van schetsontwerpen. Op basis van deze ontwerpen zijn ramingen gemaakt om te kunnen beoordelen wat de investeringen zullen zijn in het optimaliseren van de bestaande infrastructuur.

Om het bereikbaarheidsprobleem van Wageningen op te lossen, kiest de gemeente voor de kosteneffectieve variant. De kosten van het optimaliseren van de Mansholtlaan en de Nijenoord Allee, het verbeteren van het kruispunt van de Mansholtlaan en de Nijenoord Allee, inclusief een ongelijkvloerse kruising Bornsesteeg bedragen € 27,0 mln.

De provincie Gelderland verwacht € 14,0 mln. te kunnen bijdragen via het MIAM en de Gebiedsopgave.

Het college stelt voor het eigen deel € 13,0 mln + 10% risicoreservering als basis te nemen voor de investering.

Eerder heeft uw raad in de investeringsagenda (begroting 2014) de volgende bijdragen gereserveerd:

Reserve Bovenwijkse voorzieningen € 3,20 mln.
Algemene bestemmingsreserve € 2,05 mln.

Er is al een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld voor de ongelijkvloerse kruising Bornsesteeg à € 150.000.

In de kapitaallasten is rekening gehouden met een bijdrage van de WUR volgens de gemaakte afspraken in de anterieure contracten voor de bestemmingsplannen voor de Campusontwikkeling.

Wij stellen voor om een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 3 mln. (gemeentelijk aandeel van zo'n 15% van de investeringskosten).

In 2016 € 1,00 mln.

In 2017 € 1,00 mln.

In 2018 € 1,00 mln.

Door deze lasten, conform de eerdere reserveringen in de investeringsagenda, direct te onttrekken uit de reserve Bovenwijkse Voorzieningen levert dit geen kapitaalslast op in de begroting.

Aanvullend hebben wij gemerkt dat er behoefte is meer aandacht te geven aan mobiliteitsmanagement. Hiervoor zijn geen middelen beschikbaar. Daarom stellen we voor uit het beschikbaar

gestelde voorbereidingskrediet € 150.000 te gebruiken voor de begeleiding en het opstarten van projecten in het kader van mobiliteitsmanagement.

De start van de aanleg is gepland vanaf 2019. De kapitaallasten worden vanaf dat moment meegenomen in de begroting.

OV fiets

De raad heeft een motie aangenomen om in deze periode een OV-fietspunt op het busstation te realiseren. De kosten bedragen € 100.000. De kapitaallasten bedragen het eerste jaar € 15.000.

Fietsroute Haarweg-Tarthorst

Besluitvorming voor het verstrekken van krediet voor de fietsroute dóór de Tarthorst ligt ten tijde van dit schrijven nog ter besluitvorming voor bij de raad.

De route Haarweg tot aan de Tarthorst is een onderdeel van de fietsroute Haarweg-Campus. In het voorjaar van 2017 willen we starten met de voorbereidingen voor het resterende deel vanaf de Haarweg tot aan de Tarthorst. Voor de voorbereiding ervan vragen we een krediet aan van € 65.000. De kapitaallasten bedragen het eerste jaar € 6.000.

> WELKE BEGROTINGSAFWIJKINGEN MOETEN WORDEN GEMELD?

De volgende afwijkingen worden voorzien:

Product: Verkeersmaatregelen	Afwijking: € 35.000 (N)
Om de ambities van het verkeersbeleid en de wettelijke taken goed te kunnen uitvoeren, verwachten we een overschrijding van het uitvoeringsbudget van € 85.000. Dit jaar wordt dit tekort deels gecompenseerd door subsidies (€ 50.000) die we voor de aanpassingen hebben ontvangen. Per saldo verwachten we dus een tekort van € 35.000.	

Product: Parkeervoorzieningen	Afwijking: € 53.750 (N) in 2016 € 7.100 (N) vanaf 2017
<u>Uitvoering parkeerplan, incidentele extra kosten</u> De raad heeft het parkeerplan in november 2015 vastgesteld. Hierbij is abusievelijk geen uitvoeringsprogramma opgenomen. Uit het parkeerplan vloeien acties voort die we in 2016 willen oppakken en waar in de lopende begroting geen geld voor beschikbaar is. Het gaat om de invoering van de voorgestelde parkeerregulering, het opzetten van een database waar we eigen terrein parkeren inventariseren, bewonersavonden en communicatie met bewoners. Een extern bureau voert de begeleiding uit. Hiervoor is in 2016 eenmalig € 38.000 nodig.	
<u>Digitalisering parkeervergunningen.</u> De gemeenteraad heeft op 28 september 2015 de belangrijkste punten van hoofdstuk 1 van de Nota Parkeernormen Wageningen 2015 vastgesteld. Het team Publiekszaken voert de uitgifte van parkeervergunningen uit. Het parkeerplan 2015 zorgt ervoor dat het aantal soorten vergunningen en de te toetsen criteria worden uitgebreid. Hierdoor is het noodzakelijk een digitaliseringslag te maken die een verbetering van de dienstverlening oplevert. Deze slag kunnen we maken door het aanschaffen van de applicatie 'digitale parkeerbalie'. We hebben het pakket Key2parkeren al in huis. Eenmalig hebben we in 2016 circa € 19.000 nodig. Hiervoor is binnen de begroting € 12.400 eenmalig aan dekking beschikbaar, zodat het nadeel voor 2016 eenmalig € 6.600 bedraagt. Structureel hebben we vanaf 2016 circa € 9.150 (N) nodig voor het digitaliseren van de parkeervergunningen waarvan we € 5.400 vanaf 2017 structureel binnen de begroting kunnen dekken.	
<u>Kaartsysteem VEZIP's vervangen € 30.000</u> De VEZIP's zijn de toegangspalen voor de binnenstad. Ondernemers, toeleveranciers etc. hebben een pasje om de palen te kunnen laten zakken en zo toegang te krijgen tot bepaalde delen van de binnenstad. De uitgifte van de passen loopt op zijn eind. We willen de vervanging van het passensysteem aanmelden als investering in 2017. De kosten voor hetzelfde systeem zoals we nu hebben, bedragen ongeveer € 30.000. De kapitaallasten bedragen structureel € 3.350.	

> **RECAPITULATIE FINANCIËLE UITKOMST PROGRAMMA**

	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Begrotingsbijstelling	0	0	0	0	0
Ontwikkelingen	0	-9.000	-30.000	-117.250	-117.250
Begrotingsafwijkingen	-88.750	-7.100	-7.100	-7.100	-7.100
Voordeel (+) / nadeel (-)	-88.750	-16.100	-37.100	-124.350	-124.350

PROGRAMMA 2. ECONOMISCHE ONTWIKKELING

> BEGROTINGSBIJSTELLING NAAR AANLEIDING VAN DE JAARREKENING

Er zijn geen bijstellingen in dit programma.

> WELKE ONVERMIJDELIJKE ONTWIKKELINGEN ZIJN ER IN DIT PROGRAMMA?

Ontwikkeling	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
KennisAs investeringen			-25.500	-50.460	-49.380
Binnenstad	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000

Toelichting op de ontwikkelingen

KennisAs investeringen

Op dit moment zijn de kapitaallasten van € 20.000 jaarlijks goed voor een totale investering van ca. € 250.000. Deze zijn bedoeld om in de openbare ruimte te zorgen voor een herkenbare 'look and feel' voor de aanwezige iconen op het gebied van kennis en onderzoek van Wageningse bedrijven en instellingen. Vooral in aansluiting op de voorgenomen investeringen in de infrastructuur (fietsroutes incl. tunnels, aanpak Nijenoord Allee, etc.) is te verwachten dat hier een 'plus' op moet komen voor de gewenste ruimtelijke kwaliteit en uitstraling die is uitgewerkt in het Bouwstenenboek KennisAs. Deze plus ramen we nu op circa € 600.000 bovenop de al begrote € 300.000. Hiermee voldoen we aan de ambitie die in het collegeakkoord is neergelegd en die de provincie benadrukt in de gebiedsopgave. Cofinancieringsmogelijkheden nemen hierdoor eveneens toe.

Binnenstad

Voor het programma binnenstad blijkt dat we alleen met investeringen (kapitaallasten) onvoldoende kunnen aansluiten bij de initiatieven uit de stad. Een aanvullend werkbudget van € 20.000 voor 2016 is minimaal vereist om aan de lopende verplichtingen te kunnen voldoen (denk aan het pand aan de Hoogstraat) en om op korte termijn te kunnen inspelen op concrete vragen van initiatiefnemers in de binnenstad.

Om na 2016 slagvaardig te kunnen zijn bij het ondersteunen van initiatieven in de stad zijn structurele middelen nodig. Deze zijn nu niet begroot. Het gaat hierbij om activiteiten als begeleiding bij de planvorming, regie voeren op de realisatie van fysieke projecten en de communicatie.

Het beschikbaar hebben van een investeringsbudget alleen blijkt onvoldoende om de partners in de stad te faciliteren en duurzaam te binden aan het uitvoeringsprogramma. Daarnaast is er de ambitie om nu nog onzichtbare partijen aangehaakt te krijgen. Vandaar dat we vanaf 2017 een structurele inzet van € 20.000 voor diverse faciliterende werkzaamheden voorzien. Dit draagt bij aan het coalitieakkoord waarin is vastgelegd dat we meer ruimte willen bieden aan burgerinitiatieven en deze ook willen faciliteren.

> WELKE BEGROTINGSAFWIJKINGEN MOETEN WORDEN GEMELD?

De volgende afwijkingen worden voorzien:

Product: Rijnhaven	Afwijking: € 28.350 (N) structureel, dekking uit reserve)
<p><u>Kapitaallasten vallen structureel € 25.000 (N) hoger uit</u> De kapitaallasten vallen ongeveer € 25.000 hoger uit dan in de begroting is opgenomen. Het gaat om de kapitaallasten voor de aanleg van de loskade bij Haven 't Stek. Hier hebben we uiteindelijk bij de eindafrekening 2015 minder subsidie voor gekregen dan van tevoren was ingeschat. Hierdoor zijn de kapitaallasten structureel circa € 25.000 hoger dan begroot.</p>	
<p><u>Incidentele kosten electriciteit-ombouwen stroomvoorzieningskasten € 3.350 (N) structureel</u> De elektriciteitskosten bij de Haven, voor de (duurzame) stroomvoorziening aan de schepen, moeten we laten ombouwen in verband met een nieuwe leverancier. Dit gebeurt in 2016 en kost circa € 30.000 (inclusief de gedeerde inkomsten in de eerste drie maanden als gevolg van het ombouwen). In de begroting hebben we hier geen rekening mee gehouden.</p>	
Per saldo geen afwijking, extra onttrekking uit reserve Haven	

Uiteindelijk komen deze extra kosten uit de reserve van de Haven. Per saldo is er dus geen nadeel.

Product: Grondexploitatie	Afwijking: € 93.000 (N) in 2017 en 2018 € 25.000(N) incidenteel, dekking reserve grondbedrijf € 508.603 (N), dekking onbestemde reserve.
<p><u>Verschuiving NIEGG en SV-projecten naar materiële vaste activa</u> In november 2015 zijn nieuwe richtlijnen opgesteld vanuit de commissie BBV (Besluit begroting en verantwoording). Eén van de consequenties is dat onze strategische voorraad (SV) locaties en de Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) van de vlottende activa (grondbedrijf) naar de materiële vaste activa gaan. In 2016 hebben we de kosten voor deze projecten nog als claim op de reserve van het grondbedrijf meegenomen. Vanaf 2017 komen deze kosten als extra last bij de begroting. Het gaat in totaal om € 93.000 (N) voor 2017 en 2018. Voor eind 2018 wordt de raad geadviseerd welke locaties wel en niet kunnen worden verkocht.</p> <p><u>Ireneschool</u> Op 4 april 2016 heeft uw raad besloten de volgende budgetten beschikbaar te stellen voor de ontwikkeling van de locatie Ireneschool en de Buurtseweg:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. structureel budget van gemiddeld € 41.153 inclusief BTW voor de huur van de Ireneschool per 01-01-2017. Het streefjaar hebben we vastgesteld op 01-01-2018 omdat de realisatie vertraagd is. Dit melden we in programma 7; 2. eenmalig budget van € 508.603 inclusief BTW uit de onbestemde reserve; 3. eenmalig budget van € 25.000 als gevolg van toezegging verkeersonderzoek tijdens de raadsbehandeling. 	

> RECAPITULATIE FINANCIËLE UITKOMST PROGRAMMA

	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Begrotingsbijstelling	0	0	0	0	0
Ontwikkelingen	-20.000	-20.000	-45.500	-70.460	-69.380
Begrotingsafwijkingen	0	-93.000	-93.000	0	0
Voordeel (+) / nadeel (-)	-20.000	-113.000	-138.500	-70.460	-69.380

PROGRAMMA 3. RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

> BEGROTINGSBIJSTELLING NAAR AANLEIDING VAN DE JAARREKENING

Product	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Wijk- en buurtbeheer		57.000	57.000	57.000	57.000
Openbare verlichting	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000

Toelichting op de bijstelling

Wijk- en buurtbeheer

In dit programma is een budget opgenomen van € 57.000 voor wijk- en buurtbeheer nieuwe aanleg. Dit budget gebruiken we voor kleine zaken die nog afgehecht moeten worden bij de oplevering van projecten voordat ze worden overgedragen naar het dagelijks beheer. Met goede afspraken bij aanvang en oplevering van een project wordt dit budget overbodig vanaf 2017.

Openbare verlichting

Door een gunstige aanbesteding kunnen we dit budget vanaf 2016 met € 25.000 verlagen.

> WELKE ONVERMIJDELIJKE ONTWIKKELINGEN ZIJN ER IN DIT PROGRAMMA?

Ontwikkeling	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Vervanging perscontainer	-5.800	-5.800	-5.800	-5.800	-5.800
Implementatie Omgevingswet	-58.000	-53.000	-52.000		
Informatievoorziening en ICT Omgevingswet	-19.000	-44.000	-49.000	-25.000	-25.000
Verhoging inwonerbijdrage Regio FoodValley		-43.163	-43.163	-43.163	-43.163
Grebbedijk		p.m.	p.m.	p.m.	
Ontsluiting POL Bosrandweg	-54.000	-4.100	-4.100	-4.100	-4.100
Groenbeleidsplan	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000

Toelichting op de ontwikkelingen

Vervanging perscontainer

De perscontainer voor het gemeentelijk snoeihout op het Afvalbrengstation in Wageningen is zeer slecht. Zowel de pers als de container zijn dermate aangetast door corrosie dat deze niet meer door de veiligheidskeuring komen wanneer de pers in juli opnieuw wordt geïnspecteerd. We moeten deze perscontainer op korte termijn vervangen. Ook de ondergrond moet daarvoor worden aangepast. Dit betekent een investering van € 40.000 en een structurele last van € 5.800 per jaar.

Omgevingswet

De Omgevingswet treedt naar verwachting in 2018 in werking. De Omgevingswet is een raamwet die 26 wetten bundelt in één wet. De wet behelst een vergaande decentralisatie van de regels voor de leefomgeving. De invoering van deze wet is een enorme operatie en kan alleen slagen als we nu al beginnen. Voor de uitvoering van de Omgevingswet is het belangrijk dat de juiste informatie over een bepaald gebied met één klik op de kaart beschikbaar is voor de gebruiker. Daarom wordt tot 2024 gewerkt aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet. De extra kosten voor de komende jaren zitten in de aanschaf van software, extra inhuur, opleidingskosten voor medewerkers, kosten voor voorlichtingsbijeenkomsten en de aanschaf van producten. Vanuit de bestaande formatie dekken we zo'n 70% voor de benodigde inzet. De VNG is nog met het Rijk in onderhandeling over extra bijdragen voor de implementatie van de Omgevingswet. Deze bijdragen zijn wel afgesproken in het Bestuursakkoord Implementatie Omgevingswet. Of en hoeveel de gemeenten van het Rijk krijgen, is nog onzeker.

Verhoging inwonersbijdrage regio FoodValley

Door wegvallende baten (provinciale bijdrage regiokantoor en projectgelden regiocontracten) en hogere lasten (o.a. vertegenwoordiging in Brussel) is de begroting van Regio FoodValley niet meer in evenwicht. Om de begroting 2017 e.v. van de Regio FoodValley sluitend te maken, is een verhoging van de inwonersbijdrage voorgesteld van € 1,81 naar € 2,95. Uitgaande van een inwoneraantal van 37.186 betekent dit voor Wageningen een verhoging van de inwonersbijdrage met € 43.163. Het raadsbesluit over dit onderwerp wordt in mei of juni 2016 verwacht.

Het college heeft op 18 april hierover gesproken en besloten de raad voor te stellen geen zienswijze in te dienen op de begroting Regio FoodValley 2017 en de door verhoging van de inwonersbijdrage veroorzaakte overschrijding van de meerjarenraming 2017 e.v. mee te nemen in de kadernota 2016.

Grebbedijk

Per maart 2016 is de verbetering van de Grebbedijk opgenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. De pre-verkenning is in 2015 afgerond en de verkenning wordt nu gestart. Uitvoering van het voorkeursalternatief vindt in 2021 plaats. De gemeente heeft in het bestuurlijk overleg met het Waterschap, de provincies Gelderland en Utrecht hierover afspraken gemaakt. Het resultaat van de verkenning, die via een gebiedsproces participatief wordt doorlopen, is een voorkeursalternatief. Hierin worden keuzes gemaakt over de mate waarin het gebied rondom de Grebbedijk "mee-ontwikkelt" in relatie tot de op waterveiligheid gerichte verbetering van de dijk. De veiligheidsmaatregelen worden betaald uit het HWBP, de overige gebiedsontwikkelingen door gemeente, provincie en mogelijk SBB (NURG). Het voorkeursalternatief moet voorzien zijn van een financiële paragraaf. Tijdens de verkenning ontstaat meer duidelijkheid over eventuele investeringen vanaf 2021.

Ontsluiting POL Bosrandweg

In programma 6 onder het product Vluchtelingenbeleid is deze ontwikkeling toegelicht. Op dit programma maken we de financiële effecten zichtbaar.

Groenbeleid

In het kader van het nieuwe groenbeleid hebben we geconstateerd dat het groen in grote delen van de stad verouderd is en aan vervanging toe is. In de huidige begroting is voor het opstellen van vervangingsplannen geen budget opgenomen. Het eerste vervangingsplan voor de wijk Tarthorst moeten we dit jaar opstellen, nog vóór de vaststelling van het groenbeleidsplan. De investeringskosten bedragen € 315.000. De kapitaallast bedraagt € 30.000. Deze investering in nieuw groen levert een besparing op onderhoud en beheer van € 17.000 met ingang van 2017.

Het voorstel is deze besparing vervolgens in te zetten voor de daarop volgende vier jaar om de andere wijken aan te pakken, waar de hoogste prioriteit ligt (Roghorst, De Buurt en Noordwest).

Ook deze investeringen leveren een cumulatieve besparing op waardoor naar verwachting per 2021 een positief resultaat te verwachten is.

Op basis van de resultaten van de pilot van de wijk Tarthorst in 2016, toetsen we deze aanname op werkelijkheid en stellen deze zo nodig bij.

> WELKE BEGROTINGSAFWIJKINGEN MOETEN WORDEN GEMELD?

De volgende afwijkingen worden voorzien:

Product: Beheer begraafplaats	Afwijking: € 86.757 (N) in 2016 € 71.747 (N) in 2017 € 85.387 (N) in 2018 € 83.104 (N) in 2019 € 80.782 (N) in 2020
Bij de begraafplaats is sprake van een tweetal zaken. <i>Begrote batige saldi in de meerjarenbegroting.</i> In de begroting is voor de komende jaren een batig saldo begroot. Omdat de exploitatie van de begraafplaats maximaal kostendekkend mag zijn, moet de begroting hierop worden aangepast. Het begrote batige saldo terug naar nul brengen heeft (nadelige) consequenties voor de begroting. In 2016 is dit € 86.757. Voor de jaren erna gaat het om de volgende nadelen: € 71.747 in 2017; € 85.387 in 2018; € 83.104 in 2019; € 80.782 in 2020.	

Verwerking gebeurt door de onttrekking uit de voorziening met genoemde bedragen te verlagen.

Meer kosten en minder opbrengsten.

Op een aantal posten in de begroting is sprake van meer kosten c.q. lagere opbrengsten dan begroot. Voor 2016 is dit deels incidenteel en deels structureel. Het gaat om de volgende posten en de daarbij vermelde financiële consequenties.

€ 65.000 nadeel incidenteel in 2016 voor beheer en onderhoud en voor de voorbereiding van de herinrichting.

€ 25.000 nadeel structureel vanaf 2016 voor het delven en graven van de graven.

€ 23.316 nadeel structureel omdat we minder inkomsten verwachten uit begraafrechten.

€ 18.545 nadeel structureel vanaf 2016 voor inkomsten van de aula.

Als gevolg van deze financiële nadelen, wijzigt de onttrekking uit de voorziening jaarlijks. Dit heeft dus geen consequenties voor de begroting.

Product: **Bestemmingsplannen**

Afwijking: € 0

Dekking alg. bestemmingsreserve

In de kadernota en jaarrekening 2015 hebben we aangegeven dat we in de kadernota 2016 aangeven of er extra budget nodig is voor het opstellen van diverse bestemmingsplannen. Inmiddels is duidelijk dat we vooralsnog niet meer budget nodig hebben dan de € 243.880 die al beschikbaar is in de algemene bestemmingsreserve. Het budget is echter nog niet als onttrekking begroot in de komende jaren.

We hebben voor 2016 en 2017 voor onder andere de volgende plannen budget nodig: Veegplan Buitengebied, Bestemmingsplan plus Haven, Omgevingsplan Centrum, Bestemmingsplan De Wierbaan en Veegplan Horeca. Dit betekent voor de jaren 2016 en 2017 een nadeel van respectievelijk € 120.000 en € 123.880. Dit wordt dekken we uit de algemene bestemmingsreserve, waardoor er voor de begroting geen nadeel is.

Product: **Omgevingsvergunning**

Afwijking: € 10.648 (V) structureel

De Algemene Uitkering is met € 22.395 gekort door de wijziging van bevoegd gezag met betrekking tot BRZO-bedrijven van gemeente naar provincie. Echter, de inwonerbijdrage aan de ODDV is slechts verlaagd met € 10.648. Het restant nadeel komt tot uiting op programma 12.

> **RECAPITULATIE FINANCIËLE UITKOMST PROGRAMMA**

	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Begrotingsbijstelling	25.000	82.000	82.000	82.000	82.000
Ontwikkelingen	-166.800	-180.063	-184.063	-108.063	-108.063
Begrotingsafwijkingen	-76.109	-61.099	-74.739	-72.456	-70.134
Voordeel (+) / nadeel (-)	-217.909	-159.162	-176.802	-98.519	-96.197

PROGRAMMA 4. MILIEU

> BEGROTINGSBIJSTELLING NAAR AANLEIDING VAN DE JAARREKENING

Product	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Dierenwelzijn	- 10.000	- 10.000	- 10.000	- 10.000	- 10.000
Plaagdierbestrijding	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000

Toelichting op de bijstelling

Dierenwelzijn

Wageningen heeft de opvang van haar zwerfdieren uitbesteed via een overeenkomst in Ede. Daarnaast is ook het vervoer van gewonde dieren geregeld. Het bestaande budget van € 31.613 is niet meer toereikend. Na een eerste periode van 5 jaar is een nieuw contract overeengekomen waarbij de kosten van opvang en vervoer met € 10.000 per jaar zijn verhoogd.

Plaagdierbestrijding

Aanpassing budget is mogelijk, alhoewel de bestrijding van de eikenprocessierups sterk fluctueert. Het risico op budgetoverschrijding bestaat bij excessieve toename van de populatie.

> WELKE ONVERMIJDELIJKE ONTWIKKELINGEN ZIJN ER IN DIT PROGRAMMA?

Ontwikkeling	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Rioolvervanging Gerdesstraat		0			
Eenmalige bijdrage in de renovatiekosten van dierenasiel De Hof van Ede	-26.000				
Verhoging bijdrage dierenambulance	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500	-1.250
Afval	0				
Herstel Bergpoortbrug		0			
Natuurstroom	-18.500	-18.000	-14.000	-14.000	-14.000
Ondersteuning energiebesparing particulieren	-15.000	-30.000			
Pilotproject Grootscheepse aanpak wijk Nude	-14.000	-45.000			
Duurzaamheidslening	Zie tekst				

Toelichting op de ontwikkelingen

Rioolvervanging Gerdesstraat

De kwaliteit van de riolering in de Gerdesstraat is zodanig dat we deze komend jaar moeten vervangen. Door gebruik van duurzame materialen gaan de onderhoudskosten voor dit gebied wel omlaag. Met het vervangen van de riolering (€ 300.000 in het jaar 2017) is in de begroting al rekening gehouden (kostendekkingsplan V-GRP).

Dierenasiel

De gemeente heeft de wettelijke taak om (zwerf)dieren op te vangen en heeft daarvoor met het dierenasiel De Hof van Ede een nieuwe overeenkomst afgesloten. Vanwege achterstallig onderhoud van het dierenasiel heeft de Dierenbescherming de gemeenten Ede, Renkum en Wageningen (die allemaal gebruik maken van De Hof van Ede) om een bijdrage in de renovatiekosten gevraagd. In een bestuurlijk overleg in juli 2015 is besloten dat de bijdrage van Wageningen € 26.000 zal zijn.

Dierenambulance

In januari 2016 is met de nieuw opgerichte stichting dierenambulance Nederrijn een overeenkomst afgesloten. De jaarlijkse bijdrage is verhoogd naar een realistischer bedrag van € 4.000.

Afval

Naar aanleiding van het besluit van de algemene aandeelhoudersvergadering van de ACV van 27 november 2015 zorgen de vier ACV-gemeenten met ingang van 2016 zelf voor investeringen van nieuwe afvalinzamelmiddelen. De kapitaallasten vangen we op binnen het product afval en dekken we door een verlaging van de aanneemsom van de ACV. Voor 2016 betekent dit een investeringsaanvraag van € 694.000 (ondergrondse containers en kliko's).

Herstel Bergpoortbrug

Het herstel van de Bergpoortbrug is een initiatief van de Stichting tot herstel historisch stadsgezicht Wageningen (SHHSW). De plannen zijn ondertussen zo ver dat realisatie het komende jaar in beeld komt. Om de brug te herstellen, is verlegging van riolering nodig. De initiatiefnemers hebben de gemeente gevraagd de kosten voor de rioleringswerkzaamheden voor haar rekening te nemen. De kosten bedragen circa een derde van de totaalkosten en worden geraamd op € 100.000. Tevens heeft SHHSW bij het waterschap een aanvraag gedaan voor een bijdrage (€ 100.000). Dit verzoek lijkt kansrijk. De overige kosten betaalt SHHSW. De kosten voor de gemeente kunnen we dekken uit de beschikbare rioleringsbudgetten en leiden niet tot een verhoging. In het GRP was rekening gehouden met een bijdrage vanuit de riolering aan het herstel van de stadgracht.

Natuurstroom

In de begroting is abusievelijk het budget voor een tweetal natuurstroomcontracten komen te vervallen. De kosten worden nu onder programma 4 Milieu bij het product energiebeheer verantwoord zonder dat daar budget tegenover staat. Het gaat om natuurstroomcontracten met de NUON waarvan één met een looptijd van 17-11-1997 t/m 31-10-2017 en één met een looptijd van 23-7-2001 t/m 31-7-2021.

Ondersteuning Energieadvies particuliere woningeigenaren en VvE's

Hiervoor was tot 2015 ISV budget beschikbaar. Deze ondersteuning werd hooggewaardeerd en leidde tot veel resultaat. De mogelijkheden voor realisatie van de klimaatdoelen gaan achteruit zonder budget voor deze ondersteuning van particulieren. Deze ondersteuning bestaat uit o.a. het energieloket en een bijdrage in adviezen en begeleiding (voor VvE's) op maat. In het Klimaatplan 2017 – 2020 komen we terug op structurele benodigde middelen voor uitvoering van het klimaatplan, inclusief dit onderwerp. Het gevraagde budget betreft de overbrugging tussen de uitputting van het ISV-budget en het nieuwe klimaatplan.

Op basis van het Gelders Energie Akkoord biedt de provincie naar alle waarschijnlijkheid co-financiering aan voor deze activiteiten. Als wij zelf geen budget hebben, kunnen we geen gebruik maken van deze co-financiering. Hiervoor is in 2016 € 15.000 en in 2017 € 30.000 nodig.

Pilotproject Grootscheepse aanpak wijk Nude

Dit betreft energietransitie en toekomstbestendig maken van de hele wijk Nude. In de wijk Nude gaan in 2017 grote veranderingen plaatsvinden. Er liggen unieke en grote kansen op het gebied van de Energietransitie, de Woonvisie en andere gemeentelijke doelen o.a. riolering. De Woningstichting gaat hier een groot deel van haar bezit aanpakken. Een brede, integrale en ambitieuze aanpak levert ongekende synergiemogelijkheden op en is van grote betekenis voor de toekomst van de wijk. Het kan een belangrijk voorbeeld worden voor andere wijken en een grote nationale en internationale uitstraling hebben.

Vanwege de brede aanpak op diverse beleidsterreinen is het logisch en noodzakelijk dat de gemeente hierin de regie pakt. Dat is ook de wens van de Woningstichting. Er zijn inmiddels contacten op Rijksniveau, die kunnen leiden tot een Green deal en/of City Deal (ministerie EZ en BZK) met ondersteuning/financiering door het Rijk. Ook EU-subsidiemogelijkheden worden verkend.

Mogelijkheden en kansen zijn er o.a. voor:

- transformatie woningvoorraad (meer grondgebonden tuinen / betere plattegronden en toegankelijkheid);
- energietransitie op wijkniveau (gasloos, smart-grid);
- woonlasten voor goedkope koop (1/3 woningvoorraad Nude = goedkope appartementen VvE's).

In het klimaatplan 2017–2020 en het Uitvoeringsprogramma Woonvisie nemen we dit project en de verdere uitrol ervan op.

Benodigd voor 2016:

Opstartkosten: totaal € 14.000

Benodigd voor 2017 totaal € 45.000 bestaande uit:

- capaciteit regiefunctie € 15.000;
- communicatie en bijeenkomsten € 10.000;
- co-financiering onderzoek € 20.000.

Duurzaamheidslening

Meer dan 150 gemeenten in Nederland bieden al een laagrentende duurzaamheidslening aan. Het SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland) voert deze uit. In Wageningen kan een dergelijke lening een grote stimulans betekenen voor het nemen van energiematregelen in bestaande bouw, nieuwbouw en bij maatschappelijke instellingen. Ook kan gekeken worden naar mogelijkheden bij het MKB. Het instellen van een duurzaamheidslening is één van de aanbevelingen uit het rapport Herijking Klimaatbeleid. In Ede is de duurzaamheidslening bijvoorbeeld een groot succes. In het afgelopen jaar is het aantal verstrekte leningen daar gestegen van 30 naar meer dan 100.

Vooralsnog gaan we uit van een budget van € 650.000. De gemeente Ede heeft een bedrag van twee miljoen euro voor de Duurzaamheidslening beschikbaar gesteld. Naar rato van aantal inwoners komt dat voor Wageningen neer op een bedrag van € 650.000. Dit bedrag heeft de gemeente Wageningen nog ruim op de rekening staan bij de SVn en kan hiervoor beschikbaar worden gesteld. Omdat SVn de uitvoering verzorgt, is de benodigde ambtelijke capaciteit voor de gemeente gering en kan het binnen de beschikbare capaciteit worden opgevangen. De exacte voorwaarden voor de Wageningse Duurzaamheidslening leggen we in een verordening aan de raad voor.

Gezien de ambitie van de gemeente Wageningen en de op handen zijnde activiteiten en campagnes voor het nemen van energiebesparende maatregelen bij diverse doelgroepen, lijkt het waarschijnlijk dat het aantal aanvragen voor duurzaamheidsleningen bij de verschillende doelgroepen het bedrag van € 650.000 zal overschrijden. Als dat het geval is, zullen wij een apart voorstel aan uw raad voorleggen voor extra budget. De gemeente kan deze faciliterende en stimulerende rol ook bij het ter beschikking stellen van extra budget naar verwachting budgettair neutraal realiseren, gezien de huidige lage rentestand.

> WELKE BEGROTINGSAFWIJKINGEN MOETEN WORDEN GEMELD?

Er worden geen afwijkingen voorzien.

> RECAPITULATIE FINANCIËLE UITKOMST PROGRAMMA

	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Begrotingsbijstelling	0	0	0	0	0
Ontwikkelingen	-75.000	-94.500	-15.500	-15.500	-15.250
Begrotingsafwijkingen	0	0	0	0	0
Voordeel (+) / nadeel (-)	-75.000	-94.500	-15.500	-15.500	-15.250

PROGRAMMA 6. MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

Dit programma is erop gericht om mensen in een (dreigende) kwetsbare positie te ondersteunen. Het programma is dynamisch omdat het om mensen draait: omstandigheden veranderen en daarvoor ook de zorgbehoefte. Ook de wet- en regelgeving verandert, net als financiële stromen vanuit het Rijk. Wageningen zet bewust in op vernieuwing en op innovatieve vormen van participatie en zorg. Sinds gemeenten in 2015 nieuwe taken hebben gekregen op het gebied van zorg en ondersteuning, is het budget van het sociale domein toegenomen. Als gemeente blijven we alert op de ontwikkelingen en spelen we zo flexibel mogelijk in op kansen voor onze inwoners.

> BEGROTINGSBIJSTELLING NAAR AANLEIDING VAN DE JAARREKENING

Product	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Vrede- en ontwikkelings-samenwerking	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Sociale zekerheid	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000
Totaal	255.000	255.000	255.000	255.000	255.000

Toelichting op de bijstellingen

Vrede- en ontwikkelingssamenwerking

Het gaat hierbij om een geringe onderbenutting van de middelen voor internationale contacten, die we al een aantal jaar niet uitgeven.

Sociale zekerheid

In 2015 zijn er twee technische correcties op het nieuwe verdeelmodel voor de BUIG gekomen. Dit heeft voor Wageningen een structureel voordelig effect van € 250.000.

> WELKE ONVERMIJDELIJKE ONTWIKKELINGEN ZIJN ER IN DIT PROGRAMMA?

Ontwikkeling	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Algemeen sociaal domein	60.000	35.000	-37.000	0	0
Beleidskoers toekomst Permar	0	0	351.000	504.000	504.000
Vrede- en ontwikkelings-samenwerking	0	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Totaal	60.000	-65.000	214.000	404.000	404.000

Toelichting op de ontwikkelingen

Algemeen Sociaal Domein

Op het moment van het schrijven van de kadernota 2016 zijn de realisatiecijfers van het product individuele ondersteuning over 2015 nog niet definitief. We wachten onder andere nog op cijfers van CAK en SVB en een aantal zorgaanbieders. Naar verwachting kunnen we binnen enkele weken hier meer zicht op hebben, hetgeen een betere financiële doorrekening mogelijk maakt. Om die reden zullen we begin juni een addendum maken bij deze kadernota met een nadere analyse van de jeugd en wmo-cijfers en ondersteunende organisatiekosten.

Vooralsnog gaan we uit van de huidige begrotingscijfers. In de financiële rapportage sociaal domein van september 2015 is aangegeven dat de totale transformatieopgave waar we de komende jaren voor staan, oploopt van netto € 1,4 miljoen tot ruim € 2,2 vanaf 2018. Deze opgave is in de begroting over verschillende producten verdeeld. Voor de overzichtelijkheid is hieronder alleen het totaalbedrag vermeld.

	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Totaal opgave	1.443.535	1.928.163	2.224.434	2.259.664	2.207.997

In de voorliggende kadernota melden we in de volgende paragraaf een aantal begrotingsafwijkingen voor de producten Minimabeleid/Schuldhelpverlening en Uitvoeringskosten MO. Voor een toelichting op deze posten verwijzen we naar de volgende paragraaf met begrotingsafwijkingen. We stellen voor deze begrotingsafwijkingen mee te nemen in de totale opgave voor het sociaal domein.

Dit betekent de volgende bijstelling van de totale opgave:

	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Bijstelling opgave					
Minimabeleid/shv	100.000	125.000	53.000	40.000	40.000
Uitvoeringskosten MO	-40.000	-90.000	-90.000	-40.000	-40.000
Totaal bijstelling	60.000	35.000	-37.000	0	0

Dit leidt tot de volgende nieuwe opgave:

	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Nieuwe opgave	1.503.535	1.963.163	2.187.434	2.259.664	2.207.997

Zoals al eerder aangegeven, is het de bedoeling om opgave voor de eerste 2 jaar te overbruggen door een beroep te doen op de reserve transities. Voor het deel van de opgave die in 2016 is ingeboekt op het onderdeel sociale zekerheid (€ 289.000), denken we dat dit niet nodig is omdat we ervan uitgaan dat dit binnen de huidige begroting te realiseren is. Voor het restant van afgerond € 3,2 miljoen (€ 1.503.535 + € 1.963.163 -/- € 289.000), zoeken we vooralsnog wel dekking uit de reserve transities. Dit betekent dat de ingeboekte stelpost wordt teruggedraaid en daarvoor in de plaats een onttrekking uit de reserve wordt ingeboekt. De onttrekking uit de reserve transities komt daarmee in 2016 en 2017 op totaal afgerond € 3,2 miljoen. Op basis van de concept-jaarrekening 2015 is de hoogte van de reserve voldoende om dit op te vangen.

Beleidskoers toekomst Permar

De raad heeft besloten per 1 januari 2018 uit de GR Permar te treden. In de rapportage "Toekomstverkenning Permar" (Langedijk Samen Werken aan Oplossingen, 4 maart 2016) worden de beoogde koers, mogelijkheden en financiële consequenties geschetst van dit uittreden. De incidentele kosten hebben te maken met de liquidatie, afvloeiingskosten van personeel, afbouwkosten (bij Permar en bij de gemeente) en de opbouwkosten voor het organiseren en uitwerken van o.a. beschut werk op lokaal niveau. In de tabel hebben we deze incidentele kosten uitgesplitst weergegeven. Dekking wordt in de periode 2016-2018 gevonden in het product Burgerkracht en Innovatie (€227.000 hiervan via over te hevelen budget jaarrekening 2015) vanuit het product Werkgelegenheid in de periode 2018-2020 (zie tabel). Er kan een verschuiving van de kosten tussen de jaren ontstaan omdat sommige onderdelen eerder of later zijn af- of opgebouwd.

We stellen voor het eenmalige tekort in 2017 van € 1.569.000 te dekken uit de reserve Kapitaal zonder bestemming. Het tekort op de bespaarde rente ad € 70.600 wordt in programma 12 bij het product Beleggingen meegenomen.

Onderdeel	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
-liquidatiekosten		- 299.000			
-afvloeiing personeel (niet wsw)		-1.143.000			
-ontvlechting		-127.000			
-afbouw (intern)	-20.000	-30.000			
-opbouw (intern)	-100.000	-140.000	-40.000		
-exploitatieresultaat scenario 1			-76.000	-76.000	-76.000
-dekking vanuit product Werkgelegenheid			420.000	580.000	580.000
-dekking vanuit product Burgerkracht en innovatie	120.000	170.000	47.000		
-dekking vanuit reserve Kapitaal zonder bestem-		1.569.000			

Onderdeel	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
ming					
Totaal	0	0	351.000	504.000	504.000

Vrede- en ontwikkelingssamenwerking

Het college stelt voor de geraamde bezuiniging van € 100.000 per 01/01/2017 op vrede en ontwikkelingsamenwerking en in het bijzonder de subsidie voor Wageningen45, te schrappen. Tijdens het inmiddels afgeronde ontvlechtingsonderzoek is duidelijk gebleken dat de bezuiniging de toekomst van het evenement in gevaar brengt. Het college staat een toekomstbestendige Stad der Bevrijding voor ogen waarin het evenement op 4 en 5 mei een zeer belangrijk onderdeel is. Het college opteert hierbij juist voor een meerjarige en duurzame samenwerking met Wageningen45. Het terugbrengen van de subsidie aan W45 van € 126.078 (2016) naar € 26.078 per jaar levert bovendien een stevig negatief signaal op naar andere stakeholders in Stad der Bevrijding waardoor deze eveneens hun subsidie zullen stopzetten of sterk verminderen. Hierdoor wordt de financiële bodem onder het evenement weggeslagen en verliest Wageningen zijn belangrijkste (nationale) pijler in Stad der Bevrijding.

> WELKE BEGROTINGSAFWIJKINGEN MOETEN WORDEN GEMELD?

De volgende afwijkingen worden voorzien:

Product	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Vrede- en ontwikkelings-samenwerking	-49.500	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Vluchtelingenbeleid	-46.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Minimabeleid/ schuldhulpverlening	-100.000	-125.000	-53.000	-40.000	-40.000
Uitvoeringskosten MO	40.000	90.000	90.000	40.000	40.000
Individuele ondersteuning	38.458	-67.932	-67.932	-67.932	-67.932
Werkgelegenheid	-345.000	-209.000	-6.000	-5.000	-5.000
Bijzondere bijstand	0	0	0	0	0
Totaal	-462.042	-216.932	58.068	22.068	22.068

Toelichting op de begrotingsafwijkingen

Product: Vrede- en ontwikkelingssamenwerking	Afwijking 2016: € 49.500 (N) Afwijking v.a. 2017: € 5.000 (N) structureel
Er is een nadeel ontstaan doordat:	
<ul style="list-style-type: none"> we extra advieswerk hebben laten uitvoeren voor de uitwerking van een toekomstbestendige Stad der Bevrijding, de versterking van de relatie tussen W45 en de horeca en de toedeling van veiligheidskosten (2016: € 44.500); we op een nieuwe locatie een centrale post op 4 en 5 mei moesten inrichten omdat we om privacyredenen niet langer gebruik konden maken van het politiebureau. Deze lasten zijn structureel (2016 en verder: €5.000). 	
Voor 4 mei is de afwijking in de kosten opgenomen bij programma 11, Representatie.	

Product: Vluchtelingenbeleid	Afwijking: € 2016: € 46.000 (N) 2017 e.v.: € 100.000 (V)
Het thema Vluchtelingenbeleid bestaat uit meerdere onderwerpen. Hier schetsen we het totaalbeeld waarbij we voor kosten verwijzen naar de specifieke programma's. Het gaat om de volgende onderwerpen:	
<u>Maatschappelijke begeleiding (kostenneutraal)</u>	
Per statushouder wordt het bedrag voor maatschappelijke begeleiding opgehoogd naar € 2.370. (was tot 2015 € 1.000) Dit is van toepassing op ongeveer 60 personen tussen de 16-64 jaar in	

2016 en 60 personen in 2017. Hier staan dezelfde uitgaven tegenover voor maatschappelijke begeleiding zodat het financiële effect per saldo nihil is. Het verschil tussen de € 1.000 en € 2.370 zetten we in voor de participatieverklaring, extra budget voor Vluchtelingen Werk Oost Nederland vanwege de toename van de populatie en de inzet van een klantmanager voor de integratie van statushouders.

Participatiewet en Bijzondere bijstand statushouder (kostenneutraal)

Het ziet er voornamelijk naar uit dat de kosten voor de uitkeringen binnen het bestaande budget van het product Sociale Zekerheid kunnen worden opgevangen. Er is nog geen duidelijkheid over hoe de extra middelen die het Rijk beschikbaar stelt, worden verdeeld. De begeleiding naar werk combineren we met de maatschappelijke begeleiding. Voor de bijzondere bijstand wordt verwezen naar het product Bijzondere bijstand.

Projectinzet € 86.000 (N) programma 6

Gedurende 2016 hebben we een projectleider ingehuurd voor 24 uur per week (40 weken per jaar). Deze richt zich op de ontwikkeling van de procesopvanglocatie (POL) aan de Bosrandweg, onderhoudt de contacten m.b.t. de huidige POL aan de Keijenbergseweg, het ontwikkelen van nieuwe locaties voor de opvang van statushouders en het realiseren van de wettelijke taakstelling. Daarnaast richt de projectleider zich op het sturen op integratie van statushouders en organiseren van onderwijs voor alle leerplichtige kinderen en jongeren in en buiten de POL, contacten met de stichting Welkom in Wageningen. Tevens levert de projectleider een bijdrage aan de regionale samenwerking Food Valley. De kosten voor 2016 zijn geraamd op € 86.000 (N). De inzet voor 2017 is nader te bepalen in het vierde kwartaal.

Bijdrage COA € 40.000 (V) 2016, 2017 e.v. € 100.000 (V)

Voor de nieuwe POL ontvangen we van het COA circa € 100.000 per jaar. Dit bedrag is niet geoormerkt en kunnen we inzetten voor het domein vluchtelingen als dekking voor te maken kosten voor statushouders. Daarnaast ontvangen we circa € 15.000 voor de communicatiekosten op declaratiebasis. Deze kosten zijn deels al gemaakt en kunnen via declaratie alsnog worden vergoed.

Basisonderwijs kinderen statushouders (kostenneutraal)

In 2016 is gestart met het basisonderwijs op POL De Leemkuil. De kosten voor onderwijshuisvesting komen formeel voor rekening van de gemeente Wageningen. Omdat het onderwijs op de opvanglocatie plaatsvindt, kan de gemeente deze kosten vergoed krijgen van het COA. Tegenover deze extra onkosten staan dus gelijke inkomsten.

Onderwijshuisvesting statushouders € 70.000 (N) incidenteel, € 50.000 (N) structureel programma 7

In 2016 is gestart met het basisonderwijs op procesopvanglocatie (POL) De Leemkuil. De kosten voor onderwijshuisvesting komen formeel voor rekening van de gemeente Wageningen. Omdat het onderwijs op de opvanglocatie plaatsvindt, kan de gemeente deze kosten vergoed krijgen van het COA. Tegenover deze extra onkosten staan dus gelijke inkomsten.

Vluchtelingenkinderen en kinderen van statushouders in de leeftijd van 12-16 jaar kunnen voor onderwijs niet in Wageningen terecht maar zijn hiervoor nu nog aangewezen op Arnhem. Door de toestroom van leerlingen in Arnhem is extra capaciteit voor een internationale schakelklas nodig. In totaal gaat het om circa 100-125 kinderen die in Wageningen onderwijs zouden kunnen volgen. Onderwijshuisvesting voor deze groep kan worden gerealiseerd in een bestaand (MBO) schoolgebouw. Voor 2016 gaat het om eenmalig bedrag van € 50.000 voor de eerste inrichting en € 20.000 voor de huur vanaf september 2016. Voor de jaren daarna gaat het om het jaarlijkse huurbedrag van € 50.000.

Inzet gemeentelijk vastgoed voor statushouders (nader te bepalen) programma 8

Wij onderzoeken of we een deel van het gemeentelijke vastgoed kunnen inzetten voor het huisvesten van statushouders. Het onderzoek hiernaar loopt nog, zodat de kosten hiervan op dit moment nog niet bekend zijn. Bij verkoop van gemeentelijke panden, bijvoorbeeld de Industrieweg 27 is afwaardering mogelijk aan de orde om tot een haalbare business case te komen. Wij informeren uw raad zodra het onderzoek naar de gemeentelijke panden is afgerond. Zie ook programma 8 Wonen (product Exploitatie vastgoed).

Ontsluiting POL Bosrandweg € 54.000 (N) incidenteel, € 4.100 (N) jaarlijks, programma 8

Voor ontsluiting van de tweede POL wordt een tijdelijke weg aangelegd. De kosten van de aanleg zijn voor rekening van de eigenaar van het terrein. De gemeente betaalt de kosten voor de inhuur van projectmanagement, aanleg openbare verlichting en hekwerk en diverse vergunningen. De

eenmalige kosten hiervan bedragen in totaal € 54.000 (N). De onderhoudskosten van de tijdelijke weg bedragen voor de eerstkomende 5 jaar € 4.100 per jaar. Als het te verwijderen asfalt teerhoudend is, betaalt de gemeente de extra kosten voor het verwijderen en storten hiervan. Deze kosten zijn onvoorzien en om die reden niet opgenomen in de begroting. Het totale nadeel bedraagt eenmalig € 54.000. Zie ook programma 3 Ruimtelijke ontwikkeling (product PM).

Product: Minimabeleid/schuldhulpverlening	Afwijking: 2016: € 60.000 (N) incidenteel en € 40.000 (N) structureel 2017: € 85.000 (N) incidenteel 2018: € 13.000 (N) incidenteel
<p><u>Sociaal-juridische dienstverlening (Sociaal Raadslieden)</u> Voor sociaal-juridische dienstverlening is voor 2016 een bedrag van € 143.000 begroot. Van dit bedrag is € 95.000 structureel beschikbaar gesteld in het kader van het beleidsplan MO en € 48.000 incidenteel voor twee jaar beschikbaar gesteld. Doordat het MO plan is verlengd tot en met 2017, leidt dit incidenteel tot een nadeel van € 48.000.</p> <p><u>Preventieve schulddienstverlening</u> Voor de preventieve schulddienstverlening, onderdeel thuisadministratie, verlenen we aan twee domeinpartners subsidie, te weten Humanitas en Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA). SWOA ontvangt € 11.000 subsidie en Humanitas een bedrag van € 41.000. Hiervan is een bedrag van € 31.000 structureel ingeboekt en € 10.000 als aanvullende subsidie. Dit laatste bedrag is als aanvulling toegekend omdat het aantal hulpvragen is gestegen door een groei van de schuldenproblematiek. De stijging van de hulpvraag is mede het gevolg van deelname door deze organisaties in het Startpunt. Deze laagdrempelige toegang zorgt voor meer preventieve dienstverlening.</p> <p><u>Schulddienstverlening</u> Zoals gemeld in de RIB's van 25 juni en 26 november 2015 is er structureel meer budget nodig bovenop het budget voor Sociaal.nl. De extra structureel benodigde € 40.000 kan worden gevonden binnen de post MO onvoorzien. De afbouw van Sociaal.nl bedraagt voor 2016 € 60.000, voor 2017 € 27.000 en voor 2018 € 13.000. Dekking voor deze € 100.000 kan worden gevonden binnen de post MO onvoorzien. Zie product Uitvoeringskosten MO. De aanloop naar de schulddienstverlening lijkt groter te zijn dan de afgelopen jaren bij Sociaal.nl is geweest. Dit kan nog consequenties hebben voor de personele inzet in de loop van dit jaar.</p>	

Product: Uitvoeringskosten MO	Afwijking: 2016: € 40.000 (V) structureel 2017: € 50.000 (V) incidenteel 2018: € 50.000 (V) incidenteel
<p><u>Schulddienstverlening</u> Dekking voor het extra benodigde budget van € 40.000 voor schulddienstverlening kan gevonden worden binnen de post MO onvoorzien. Dekking voor de incidentele lasten uit 2016 t/m 2018 ad € 100.000 kan worden gevonden door de post MO onvoorzien voor 2 jaar met € 50.000 te verlagen. Zie ook product Minimabeleid/schuldhulpverlening.</p>	

Product: Individuele ondersteuning	Afwijking: 2016: € 38.458 (V) incidenteel 2017 e.v.: € 67.932 (N) structureel
<p><u>Aanpassingen algemene uitkering/sociaal deelfonds</u> De aanpassingen in de algemene uitkering en het sociaal deelfonds voor de WMO en Jeugdzorg worden zoals gebruikelijk gecorrigeerd op de budgetten in dit product. Het gaat om een eenmalige verlaging van € 38.458 in 2016 en een structurele verhoging van € 67.932 vanaf 2017. In programma 12 is dit als respectievelijk een eenmalig nadeel en een structureel voordeel opgenomen waardoor het effect per saldo neutraal is.</p>	

Product: Werkgelegenheid	Afwijking: 2016 € 345.000 (N) 2017 € 209.000 (N) 2018 € 6.000 (N) 2019 € 5.000 (N) 2020 € 5.000 (N)
---------------------------------	--

Wsw/Permar

Als gevolg van het niet realiseren van de door het rijk berekende uitstroom, is de verwachting dat dit tot een overschrijding leidt van ca € 225.000 (ca 9 standaardeenheden (se)). Voor 2017 verwachten we ook een overschrijding op het aantal se's. Vooralsnog wordt uitgegaan van € 200.000.

Op dit moment maakt het rijk een doorrekening met nieuwe blijfkansen. December 2015 is hierbij het uitgangspunt. Deze doorrekening wordt in de meicirculaire 2016 bekend gemaakt. Het kan zijn dat dit positief uitpakt voor Wageningen omdat de uitstroom 2015, waar het rijk de blijfkansen op heeft gebaseerd, niet is gerealiseerd. Er is een kans dat er vervreemding van onderdelen plaats gaat vinden. Dit heeft een positief effect op het aantal se's in 2016 en 2017.

De door de Permar gepresenteerde begroting 2016 laat een negatief resultaat zien van € 2,3 miljoen. Dit is exclusief de overschrijding van het aantal se's. Deze vergoeden de desbetreffende gemeenten. Bij de begroting is een lijst met mogelijke dekkingsmaatregelen gepresenteerd met een totale opbrengst van ca € 1 miljoen. Hiervan is het onderdeel WWB-ers begeleiden naar werk ad € 0,3 miljoen afgevallen. De verwachting is dat het tekort daarom in 2016 uitkomt op € 1,6 miljoen. Dat betekent dat het Wageningse aandeel uitkomt op € 335.000. In de Wageningse begroting is een stelpost van € 222.000 opgenomen voor het exploitatietekort Permar in 2016 en € 325.000 in 2017. Voor 2017 is de verwachting dat de begroting van de Permar niet veel afwijkt van die van 2016. Uitgaande van dezelfde dekkingsmaatregelen en dezelfde procentuele verdeling als in 2016, betekent het dat het Wageningse aandeel in 2017 kan worden opgevangen binnen de begroting.

Re-integratie

De effecten van de september- en decembercirculaire 2015 voor de Wet Taaleis, de decentralisatie Participatiewet en de vrijlating lijfrenteopbouw zijn als volgt:

2016 € 7.000 nadeel; 2017 € 9.000 nadeel; 2018 € 6.000 nadeel; 2019 € 5.000 nadeel en 2020 € 5.000 nadeel. In programma 12 leidt dit tot een voordeel.

Vertrouwensexperiment

De raad heeft ingestemd met de uitwerking van het vertrouwensexperiment met de bijstand. In 2015 is er een reservering gemaakt in het budget van 2015 voor het experiment van € 350.000. Van deze reservering resteerde op 1 januari een bedrag van € 293.000. Het college heeft de volgende inschatting gemaakt van de kosten van het resterende budget voor het experiment.

Kosten	Bedrag
Onderzoek- en advieskosten	€ 168.500
Communicatie	€ 45.000
Aanpassingen werkprocessen en ICT	€ 25.000
Onvoorzien	€ 55.000

- *Onderzoek- en advieskosten.* Het college reserveert een behoorlijk deel van het budget voor de dekking van de onderzoek- en advieskosten. Om de onderzoekskosten voor de gemeente extern te dekken, heeft het college het initiatief genomen om een samenwerkingsverband te starten met de gemeente Utrecht, de Wageningen Universiteit en de Universiteit Utrecht. Met het samenwerkingsverband is een gezamenlijke subsidieaanvraag bij het programma *Vakkundig aan het werk* ingediend voor de voorbereiding van het onderzoek. In juni gaat de 'call' open voor het langlopende onderzoek. Als de onderzoekskosten gedekt zijn, vervallen de reserveringen.
- *Aanpassing werkprocessen en ICT.* Voor een soepele uitvoering reserveert het college middelen om wijzigingen in de werkprocessen en de ICT te realiseren.
- *Communicatie.* Bij de communicatie gaat het om communicatie met burgers binnen Wageningen en landelijke communicatie.
- *Onvoorzien.* De onvoorzien uitgaven zijn er ten eerste om te voorkomen dat mensen er financieel op achteruit gaan en ten tweede hebben we te maken met onzekerheden door de Algemene Maatregel van Bestuur die nodig is voor het experiment.

Product: Bijzondere bijstand	Afwijking: € 0
<p>Op het product Bijzondere Bijstand is geen financiële afwijking te melden. We zien echter wel een aantal trends en onzekerheden, die van invloed kunnen zijn op het budget van dit product. Daarom kiezen we ervoor dit wel te melden. In het algemeen zien we een toename in de kosten van Bijzondere Bijstand.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Statushouders: de verwachte taakstelling voor huisvesting van statushouders voor 2016 is 95. Krijgen we meer statushouders dan nu bekend is, dan kan dat van invloed zijn op het budget Bijzondere Bijstand. 2. Voor inrichtingskosten statushouders is € 200.000 opgenomen in de begroting. Als er geen grote aanpassingen in de taakstelling komen, lijkt het of we hiermee uitkomen. Sinds 1 januari 2016 wordt deze bijstand 'om niet' verstrekt, dus niet meer als lening. Vanwege het gelijkheidsbeginsel geldt de nieuwe beleidslijn voor alle bijstandsgerechtigden. Na 1 januari 2016 is het aantal aanvragen door niet-statushouders sterk opgelopen. 3. Het aantal aanvragen en de kosten voor eenmalig levensonderhoud nemen toe. In heel 2015 kregen we 10 aanvragen, in de eerste 3 maanden van 2016 al 18. Als deze trend zich doorzet, komen we voor 2016 uit op € 64.000. Dat zou vijf maal meer zijn dan voor 2015. 4. Voor kosten van huishoudelijke hulp binnen de Bijzondere Bijstand is voor 2016 € 290.000 begroot. Deze post was in 2015 nog opgenomen binnen het product Individuele ondersteuning. Omdat het individuele bijzondere bijstand betreft, is het vanaf 2016 binnen dit product opgenomen. De daadwerkelijke kosten komen naar verwachting uit op € 110.000. Het overschot dient als dekking voor het tekort op de overige posten. 	

> RECAPITULATIE FINANCIËLE UITKOMST PROGRAMMA

	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Begrotingsbijstelling	255.000	255.000	255.000	255.000	255.000
Ontwikkelingen	60.000	-65.000	214.000	404.000	404.000
Begrotingsafwijkingen	-462.042	-216.932	58.068	22.068	22.068
Voordeel (+) / nadeel (-)	-147.042	-26.932	527.068	681.068	681.068

PROGRAMMA 7. ONDERWIJS EN EDUCATIE

> BEGROTINGSBIJSTELLING NAAR AANLEIDING VAN DE JAARREKENING

Product	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Onderwijshuisvesting	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Gemeenschappelijke lasten en baten onderwijs	- 275.000	- 275.000			

Toelichting op de bijstelling

Onderwijshuisvesting

Met ingang van mei 2014 is een deel van Piet Bakkerstraat 5-7 verhuurd aan Kinderopvang Wageningen BV. De huurinkomsten zijn €10.000 hoger dan begroot. De huurovereenkomst kan jaarlijks (per 30 april, met in achtneming van een termijn van 6 maanden) worden opgezegd.

Gemeenschappelijke lasten en baten onderwijs

Het leerlingenvervoer is een openeinderegeling. Dit betekent dat als mensen in aanmerking komen voor dit vervoer, de gemeente niet kan weigeren. Al jaren is sprake van een structurele overschrijding, waarvoor telkens bij de kadernota incidenteel budget wordt bijgeraamd. Voor het huidige en het volgende jaar gaan we uit van hogere uitgaven, maar het uitgangspunt is dat daarna tot een andere wijze van uitvoering van het leerlingenvervoer en daardoor tot lagere kosten wordt gekomen.

> WELKE ONVERMIJDELIJKE ONTWIKKELINGEN ZIJN ER IN DIT PROGRAMMA?

Ontwikkeling	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Onderwijshuisvesting statushouders	- 70.000	- 50.000	- 50.000	- 50.000	- 50.000
Ireneschool			- 41.000	- 41.000	- 41.000

Toelichting op de ontwikkelingen

Onderwijshuisvesting vluchtelingen

Deze ontwikkeling is in programma 6 bij het product Vluchtelingenbeleid toegelicht. De financiële gevolgen zijn in dit programma opgenomen.

Ireneschool

Op 4 april 2016 heeft uw raad positief besloten over de ontwikkeling van de locatie Ireneschool en Buurtseweg. Hiermee is een structureel budget vastgesteld van € 41.000 inclusief BTW voor de huur van de Ireneschool per 1-1-2017. De ingangsdatum wijzigt echter naar 1-1-2018 als gevolg van enige vertraging. Het eenmalige budget uit de onbestemde reserve is in programma 2 bij het product grondexploitaties opgenomen.

> WELKE BEGROTINGSAFWIJKINGEN MOETEN WORDEN GEMELD?

Er zijn geen begrotingsafwijkingen in dit programma.

> RECAPITULATIE FINANCIËLE UITKOMST PROGRAMMA

	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Begrotingsbijstelling	-265.000	-265.000	10.000	10.000	10.000
Ontwikkelingen	-70.000	-50.000	-91.000	-91.000	-91.000
Begrotingsafwijkingen	0	0	0	0	0
Voordeel (+) / nadeel (-)	-335.000	-315.000	-81.000	-81.000	-81.000

PROGRAMMA 8. WONEN

> BEGROTINGSBIJSTELLING NAAR AANLEIDING VAN DE JAARREKENING

Product	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Exploitatie vastgoed	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000

Toelichting op de bijstelling

Exploitatie vastgoed

Op basis van de notitie Gemeentelijk Vastgoedbeheer in 2013 is een plan van aanpak Verbeterslag vastgoed opgesteld. Doel is om een bedrijfsmatige verbetering op alle aspecten van het vastgoed (beheer) te behalen. Met het centraliseren van het gemeentelijke vastgoed voeren we het beheer planmatiger uit. Het aantal klachten en storingen is daardoor in de afgelopen jaren afgenomen. Daarnaast is als gevolg van de economische crisis en het aanbesteden van meerdere panden gelijktijdig een financieel voordeel gerealiseerd.

We verwachten dat deze trend zich de komende jaren voortzet. De uitgaven voor de MOP van alle gemeentelijke panden kunnen we daarom structureel met € 25.000 verlagen.

Het kinderdagverblijf aan de Haverlanden 88 betaalt voortaan zelf gas, elektra en water. De begroting kan om die reden met € 10.000 structureel worden verlaagd.

> WELKE ONVERMIJDELIJKE ONTWIKKELINGEN ZIJN ER IN DIT PROGRAMMA?

Ontwikkeling	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Snippergroen; lagere opbrengst en herstel begrotingsfout	-356.573	-74.844	-411.363	-43.238	-25.113
Inzet gemeentelijk vastgoed voor statushouders	p.m.	p.m.			

Toelichting op de ontwikkelingen

Snippergroen

In de begroting 2013 is een bezuinigingsvoorstel aangenomen dat zou moeten leiden tot een eenmalige opbrengst van € 1,4 miljoen en daarnaast tot bezuiniging in de structurele onderhoudskosten openbaar groen. Deze eenmalige opbrengst is niet reëel en wordt in de kadernota teruggebracht naar een opbrengstverkoop van € 1 miljoen (€ 100.000 in 2016, € 400.000 in 2017 en € 250.000 in 2018 en 2019). De lagere opbrengst betekent een nadeel zoals aangegeven in de tabel. Tevens is hersteld dat abusievelijk twee stortingen in 2016 en 2017 niet in de begroting waren meegenomen.

Inzet gemeentelijk vastgoed voor statushouders

In programma 6 onder het product Vluchtelingenbeleid is deze ontwikkeling toegelicht. Eventuele financiële effecten komen op dit programma tot uitdrukking.

> WELKE BEGROTINGSAFWIJKINGEN MOETEN WORDEN GEMELD?

De volgende afwijkingen worden voorzien:

Product: Exploitatie vastgoed (excl. woningen)	Afwijking: € 33.823 (V) incidenteel en € 404.911(V) incidenteel, waarvan € 366.981 storten in revolving fund en € 37.930 storten in reserve kapitaal zonder bestemming
<u>Industrieweg 27</u>	
Het pand staat sinds 1 januari 2016 leeg. Daardoor ontvangen we voor een deel van 2016 geen huurinkomsten. Wij verwachten hierdoor een nadeel van € 30.000 in 2016. We onderzoeken of het pand kan worden ingezet voor het huisvesten van statushouders. Dit onderzoek loopt nog.	

Daarom zijn de financiële consequenties hiervan op dit moment nog niet bekend.

Wilhelminaweg 5

In 2015 zou de overdracht van het pand aan de Wilhelminaweg 5 plaatsvinden. De koper heeft echter langer de gelegenheid gekregen om de financiering rond te krijgen. Hierdoor kan de overdracht pas in 2016 plaatsvinden. Wel heeft de koper in 2015 10% van de aankoopprijs voldaan. Het doorschuiven van de overdracht van 2015 naar 2016 betekent voor 2016 een voordeel van € 404.911. Hiervan komt € 37.930 ten gunste van de reserve kapitaal zonder bestemming en € 366.981 ten gunste van het Revolving Fund Verduurzaming.

Hal Hooilandplein

De hal aan het Hooilandplein is de entree van sporthal De Aanloop en is nu onderdeel van dit product. Het is logischer deze hal onder te brengen bij het product sport, waar ook sporthal De Aanloop onder valt. Het overzetten van de hal van dit product naar sport geeft een voordeel van € 38.823 op dit product.

Stationsstraat 32 De Wielewaag

De gemeente huurt sinds 2015 een deel van het pand aan de Stationsstraat 32 voor ouderencentrum De Wielewaag. Hiervoor staat in 2016 € 85.000 begroot. We verwachten hiervan € 25.000 niet nodig te hebben, doordat we in 2015 al kosten hebben gemaakt voor het inrichten van de ruimten. Dit levert een voordeel op van € 25.000 voor 2016.

> **RECAPITULATIE FINANCIËLE UITKOMST PROGRAMMA**

	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Begrotingsbijstelling	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000
Ontwikkelingen	-356.573	-74.844	-411.363	-43.238	-25.113
Begrotingsafwijkingen	33.823	0	0	0	0
Voordeel (+) / nadeel (-)	-287.750	-39.844	-376.363	-8.238	9.887

PROGRAMMA 9. SPORT EN CULTUUR

> BEGROTINGSBIJSTELLING NAAR AANLEIDING VAN DE JAARREKENING

Er zijn geen bijstellingen in dit programma.

> WELKE ONVERMIJDELIJKE ONTWIKKELINGEN ZIJN ER IN DIT PROGRAMMA?

Ontwikkeling	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Exploitatie en onderhoud sporthallen en -velden	-46.500	-46.500	-46.500	-46.500	-46.500
Wegtrekken gymnastiekonderwijs Pantarijn	0	-21.000	-21.000	-21.000	-21.000
Renovatie Kunstgrasveld hockey			-49.500	-11.000	-11.000

Toelichting op de ontwikkelingen

De subsidie aan de verenigingen die de sporthallen exploiteren, is verhoogd om de exploitatie financieel gezond te maken. Er is door hogere markttarieven een onvermijdelijke aanpassing van het budget 'groot onderhoud sportvelden'. En er is een onvermijdelijke aanpassing door de aan SKV jaarlijks te verstrekken onderhoudssubsidie voor hun nieuwe kunstgrasveld. Samen veroorzaakt dit een structureel nadeel van € 46.500.

Scholengemeenschap Pantarijn trekt onverwacht weg uit een gemeentelijke sportaccommodatie en gaat gebruik maken van de sportaccommodatie van de universiteit. Dit betekent een structureel nadeel op onze huurinkomsten van € 21.000 vanaf 2017.

Het oudste kunstgrasveld op hockeycomplex de Bongerd, aangelegd in 1980, moet worden gerenoveerd. De renovatie staat gepland voor 2018. De investering bedraagt € 250.000 excl. btw. Daarnaast moet de restant boekwaarde van het huidige veld worden afgeboekt (nadeel van € 38.000). In de lopende begroting is al € 90.000 opgenomen voor de renovatie in 2018. De investering schrijven we af over een periode van 30 jaar, wat gebruikelijk is bij kunstgrasvelden. De kapitaallasten bedragen € 11.000 in het eerste jaar (2018).

> WELKE BEGROTINGSAFWIJKINGEN MOETEN WORDEN GEMELD?

De volgende afwijkingen worden voorzien:

Product: Sport	Afwijking: € 27.000 (V) structureel, € 131.000 (N) incidenteel voor 2016
<u>Sportservice Wageningen: € 27.000 structureel voordeel</u> Sportservice Wageningen bereikt haar doelstellingen met minder middelen: besparing € 27.000 structureel.	
<u>De Vlinder kantoortoren: € 33.000</u> Voor drie verdiepingen van de kantoortoren is nog geen nieuwe huurder gevonden. In de begroting is geen rekening gehouden met leegstand. Als het ondanks extra inspanningen niet lukt om de kantooruimte te verhuren, ontstaat een nadeel van € 37.000. Door extra verhuur van een ruimte in de kelder van de Vlinder wordt ca. € 4.000 opgevangen binnen de begroting van het product sport. De kantoortoren als onderdeel van het complex de Vlinder valt onder product: sport. Het ligt meer voor de hand om de kantoortoren onder te brengen bij programma 8: Wonen, subproduct 'accommodaties'. De consequenties hiervan worden bij het opstellen van de eerstkomende begroting in beeld gebracht.	
<u>De Vlinder juridische kosten: € 37.000 incidenteel</u> De gemeente heeft geen minnelijke overeenstemming kunnen bereiken over de vergoeding voor de geleden stormschade bij de Vlinder. Om de vergoeding in te vorderen, moet de gemeente een aantal juridische stappen ondernemen. De kosten voor externe juridische bijstand in 2016 worden	

geschat op € 37.000.

De Vlinder lekkage: € 22.000 incidenteel

Door de hoge grondwaterstand is grondwater tussen de vloer en de wand van de Vlinder gedrongen. Het herstel van de waterschade en het afdichten van de wanden kost € 22.000. Dit is dit niet op te vangen binnen het budget voor klachtenonderhoud van de sportaccommodaties.

Nieuwbouw Sporthal Marijkeweg: kosten en onttrekking uit reserve vinden niet plaats in 2016 maar in 2017

Abusievelijk was er in de begroting 2016 van uitgegaan dat de Olympiahall in 2016 gesloopt zou worden. Deze hal wordt echter niet in 2016 gesloopt, maar in 2017. De regeling met betrekking tot het achterstallig onderhoud van de huidige kunstgrasvelden korfbal op de Eng wordt evenmin in 2016 uitgevoerd, maar in 2017. Dit veroorzaakt dit jaar een incidenteel voordeel van € 272.000 in 2016. Hiertegenover staat dat dit bedrag van € 272.000 dit jaar ook niet onttrokken wordt uit de algemene bestemmingsreserve. Uitgave en onttrekking vinden plaats in 2017.

Entree Sporthal de Aanloop Hooilandplein: € 39.000 incidenteel

De entree van de sporthal is onderdeel van het product exploitatie vastgoed. Logischer is het om deze entree onder te brengen bij het product sport. Dit veroorzaakt op product sport een nadeel van € 38.823 en op het product exploitatie vastgoed een voordeel van hetzelfde bedrag.

> RECAPITULATIE FINANCIËLE UITKOMST PROGRAMMA

	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Begrotingsbijstelling	0	0	0	0	0
Ontwikkelingen	-46.500	-67.500	-117.000	-78.500	-78.500
Begrotingsafwijkingen	-104.000	27.000	27.000	27.000	27.000
Voordeel (+) / nadeel (-)	-150.500	-40.500	-90.000	-51.500	-51.500

PROGRAMMA 10. VEILIGHEID

> BEGROTINGSBIJSTELLING NAAR AANLEIDING VAN DE JAARREKENING

Product	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Brandweezorg	95.000	95.000	95.000	95.000	95.000

Toelichting op de bijstelling

Brandweezorg is met ingang van 1 januari 2014 ondergebracht bij de Veiligheid- en Gezondheids-regio Gelderland Midden (VGGM). De gemeente draagt via een voorschot bij aan de kosten van de brandweer. De daadwerkelijke kosten voor brandbestrijding zijn in 2014 lager uitgevallen dan de gemeente had voorgeschoten. De gemeente heeft van de VGGM in 2015 incidenteel een bedrag terugontvangen.

Bij de VGGM heeft inmiddels een analyse plaatsgevonden over het positieve resultaat van de brandweer in 2014. Het algemeen bestuur van de VGGM heeft naar aanleiding hiervan besloten de jaarbijdrage van deelnemende gemeenten op het gebied van brandweezorg met ingang van het begrotingsjaar 2016 structureel te verlagen. Het bestuur van de VGGM heeft dit besluit genomen nadat de gemeentelijke begroting 2016 was vastgesteld.

In verband hiermee kan het budget voor brandweezorg zoals deze in de gemeentelijke begroting is opgenomen, structureel verlaagd worden met € 95.000.

> WELKE ONVERMIJDELIJKE ONTWIKKELINGEN ZIJN ER IN DIT PROGRAMMA?

Er zijn geen ontwikkelingen in dit programma.

> WELKE BEGROTINGSAFWIJKINGEN MOETEN WORDEN GEMELD?

Er worden geen afwijkingen voorzien.

> RECAPITULATIE FINANCIËLE UITKOMST PROGRAMMA

	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Begrotingsbijstelling	95.000	95.000	95.000	95.000	95.000
Ontwikkelingen	0	0	0	0	0
Begrotingsafwijkingen	0	0	0	0	0
Voordeel (+) / nadeel (-)	95.000	95.000	95.000	95.000	95.000

PROGRAMMA 11. TRANSPARANTE OVERHEID

> BEGROTINGSBIJSTELLING NAAR AANLEIDING VAN DE JAARREKENING

Product	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Burgerzaken	18.750	18.750	18.750	18.750	18.750
Bestuursondersteuning	12.942	12.942	12.942	12.942	12.942

Toelichting op de bijstelling

Burgerzaken

Diverse posten binnen het product Burgerzaken kunnen lager worden begroot wat leidt tot een structurele verlaging op dit product van € 18.750.

Bestuursondersteuning

De wijkbezoeken van de raadsleden zijn abusievelijk twee keer in de begroting opgenomen.

> WELKE ONVERMIJDELIJKE ONTWIKKELINGEN ZIJN ER IN DIT PROGRAMMA?

Ontwikkeling	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Representatie	- 53.000	- 27.000	- 27.000	- 27.000	- 27.000
Operatie BRP	p.m.	p.m.			

Toelichting op de ontwikkelingen

Organisatie herdenkingsactiviteiten

Tot voor kort organiseerde het projectbureau W45 een aantal representatietaken voor de gemeente, namelijk de jaarlijkse stille tocht, het herdenkingsconcert op 4 mei, de adoptieceremonies rondom verschillende monumenten in de gemeente, het veteranencafé en de lokale veteranendag. Dit jaar is besloten om de organisatie van deze lokale herdenkingsactiviteiten weer onder te brengen bij de representatietaken van de gemeente omdat we het herdenken, vieren en agenderen van vrede & vrijheid in Wageningen een meer lokale invulling willen geven. Het organiseren van de dodenherdenking en stille tocht is voor bijna alle gemeenten een reguliere taak. Dit geldt ook voor de adopties van monumenten en aandacht voor veteranen, gezien het uitgesproken lokale karakter ervan en de binding met de stad. Vanuit het oogpunt van representatie zoeken we actief de samenwerking en verbinding met de stad op dit onderwerp.

Voor het overnemen van de herdenkingstaken was in de begroting voor 2016 geen budget en capaciteit geraamd. Om de herdenkingsactiviteiten wel te kunnen organiseren, wordt een overschrijding in 2016 op het budget representatie verwacht van € 53.000. Het gaat hierbij om € 26.000 aan materiële kosten en € 27.000 aan extra personele capaciteit. In 2016 maken we de daadwerkelijke kosten van de herdenkingsactiviteiten inzichtelijk. Op basis daarvan maken we keuzes in de besteding van het representatiebudget. Zo nodig versoberen of schrappen we representatieve activiteiten om in 2017 een overschrijding op de kosten te beperken. De verwachting is dat de overschrijding dan € 27.000 bedraagt.

Operatie Basisregistratie Personen.

Vanwege de modernisering van de Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens sluiten vanaf 2017 alle Nederlandse gemeenten gefaseerd aan op de landelijke Basisregistratie Personen (BRP). Met de komst van een landelijke voorziening wordt de huidige (lokale) BRP vervangen en wordt het mogelijk om enerzijds technische modernisering en anderzijds een centrale basisregistratie voor ingezetenen en niet-ingezetenen te realiseren. De overgang naar de BRP biedt belangrijke voordelen. Zo maakt de online toegankelijkheid van de centraal opgeslagen persoonsgegevens een snellere dienstverlening mogelijk. De kwaliteit van de geregistreerde gegevens neemt toe en biedt meer mogelijkheden voor plaatsonafhankelijke dienstverlening.

Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor ICT voorzieningen en benodigde menskracht voor implementatie. De omvang van de kosten hiervan is nog niet bekend. Ook is nog niet bekend of hiervoor een vergoeding van het rijk komt. Om die redenen is een p.m.-post opgenomen.

> **WELKE BEGROTINGSAFWIJKINGEN MOETEN WORDEN GEMELD?**

De volgende afwijkingen worden voorzien:

Product: Burgerzaken	Afwijking: € 42.790 (N)
Door de organisatie van het referendum over het associatieverdrag ontstaat op de begroting 2016 een negatieve afwijking van € 42.790. In de algemene uitkering (programma 12) is een bedrag van € 42.790 ontvangen voor het referendum. De afwijking is daarom per saldo 0.	

> **RECAPITULATIE FINANCIËLE UITKOMST PROGRAMMA**

	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Begrotingsbijstelling	31.692	31.692	31.692	31.692	31.692
Ontwikkelingen	-53.000	-27.000	-27.000	-27.000	-27.000
Begrotingsafwijkingen	-42.790	0	0	0	0
Voordeel (+) / nadeel (-)	-64.098	4.692	4.692	4.692	4.692

PROGRAMMA 12. ALGEMENE DEKKING EN ONVOORZIEN

> BEGROTINGSBIJSTELLING NAAR AANLEIDING VAN DE JAARREKENING

Product	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Lokale belastingen	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Algemene uitkering	220.000	220.000	220.000	220.000	220.000

Toelichting op de bijstelling

Lokale belastingen

In de begroting voor 2016-2019 is de opbrengst toeristenbelasting al structureel verhoogd met circa € 15.000. Op basis van de werkelijke opbrengst over 2014 en 2015 is het verantwoord de opbrengst verder te verhogen met € 20.000. De hogere opbrengst van de afgelopen jaren is vooral het gevolg van de toename van het aantal overnachtingen bij Hotel De Wageningsche Berg en voor een kleiner deel door de toename van het aantal B&B's.

Algemene uitkering

In de berekening van de algemene uitkering hebben we rekening gehouden met afname van het aantal woonruimten per 2017. Dit als gevolg van hernummering in de Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG). De afname valt echter gunstiger uit dan waarmee gerekend was. Hierdoor valt de algemene uitkering vanaf 2016 structureel € 220.000 hoger uit dan geraamd.

> WELKE ONVERMIJDELIJKE ONTWIKKELINGEN ZIJN ER IN DIT PROGRAMMA?

Ontwikkeling	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Herziening begroting	-150.000	-50.000			
Harmonisering ambtenarenwet	100.000				
Nieuwe CAO gemeenteambtenaren	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000
Voorziening voor vakantiegeld	-525.000				
Frictiekosten	-450.000				
Garantiebanen	-37.500	-112.500	-150.000	-187.500	-225.000
Arbeidscapaciteit	-200.000				

Toelichting op de ontwikkelingen

Project herziening begroting

In 2015 zijn we samen met de raad begonnen de programmabegroting te herzien. Dit jaar vindt de tweede stap van deze herziening plaats. Daarover hebben we bericht in de raadsinformatiebrief van 1 maart 2016. Belangrijke onderdelen van de herziening dit jaar zijn de wettelijke wijzigingen in het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording. Deze herziening brengt extra kosten met zich mee. Met name voor inhuur en de eerste stap in de digitale ontsluiting van de begroting. De digitale ontsluiting past in de zogenaamde open-data-ontwikkeling van de hogere en lagere overheden. Om dit mogelijk te maken, is het echter wel noodzakelijk dat we de interne P&C-processen softwarematig versterken. Deze betere softwarematige ondersteuning maakt deel uit van de derde stap van de herziening van de begroting in 2017. In die derde stap is voor de raad daarnaast vooral van belang dat de raad nieuwe programma's voor de programmabegroting kiest. De eventuele structurele gevolgen van de herziening van de begroting en de digitale ontsluiting zijn nog niet in beeld te brengen. Hierop komen we terug in de kadernota 2017.

Harmonisering ambtenarenwet per 2017

In de kadernota 2015 is een bedrag van € 100.000 opgenomen voor de harmonisatie van de ambtenarenwet. Dit bedrag was bedoeld voor intensieve scholing, omvormen van systemen, aanpassen van procedures, wijzigen van aanstellingen en toebehoren en het inhuren van kennis en kunde.

We verwachtten dat met ingang van 1 januari 2017 de verschillen in de rechtspositie tussen het personeel in de overheidssector en de marktsector opgeheven zouden worden. De invoering van deze wet is echter uitgesteld en momenteel is het een initiatiefwetsvoorstel dat bij de Eerste Kamer

ligt. Bespreking van de wet is uitgesteld tot een nader te bepalen datum. Daarom zijn de kosten voor invoering nu nog niet nodig en kan een bedrag van € 100.000 vrijvallen. Als de komende jaren blijkt dat deze wet toch moet worden ingevoerd, voeren we de invoeringskosten op dat moment op.

CAO gemeenteambtenaren

Met ingang van 1 januari 2016 is een nieuwe CAO voor gemeenteambtenaren afgesloten. Deze CAO heeft een looptijd tot 1 mei 2017. Eén van de afspraken uit deze CAO is een salarisverhoging van 3% met ingang van 1 januari 2016 en per 1 januari 2017 een salarisverhoging van 0,4%. De kosten van deze salarisverhogingen bedragen € 250.000.

Eenmalige voorziening voor vakantiegeld

Het Individueel Keuze Budget (IKB) wordt in 2017 ingevoerd. Daartoe zijn we wettelijk verplicht. Als gevolg daarvan wijzigt de berekening van het vakantiegeld en daardoor is het noodzakelijk eenmalig een voorziening van € 525.000 voor vakantiegeld in te stellen in 2016. In de huidige situatie wordt vakantietoeslag opgebouwd van juni tot en met mei. In de situatie van het IKB wordt de vakantietoeslag opgebouwd in 12 maanden in hetzelfde kalenderjaar. De omzetting van het betalingsritme van de vakantietoeslag zorgt ervoor dat de gemeente in 2017 in plaats van 12 maanden vakantiegeld, 19 maanden vakantiegeld moet uitbetalen aan de medewerkers.

Friciekosten

In de organisatie zijn twee personele knelpunten ontstaan waarmee frictiekosten zijn gemoeid. Voorstel is hiervoor een voorziening in te richten met een hoogte van € 450.000.

Garantiebanen

Om als gemeente te voldoen aan het afgesloten Sociaal Akkoord van 2013 (13 fte in 2023), dienen we jaarlijks 1,5 fte aan extra banen te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. Dit betekent een extra budget vanaf 2017 van € 112.000, oplopend naar € 225.000 in 2020. Voor 2016 is voor 3 fte (dit is inclusief de inhaalslag van 2015) budgettaire ruimte binnen het sociaal domein gevonden.

Arbeidscapaciteit

De arbeidscapaciteit binnen de gemeente Wageningen bestaat uit de formatieve omvang zoals die is opgenomen in de begroting (264 fte) en de capaciteit in de zogenaamde flexibele schil (omgerekend 47 fte op peildatum maart 2016). Deze 311 fte bestaat uit 404 personen die voltijd, deeltijd of voor een beperkt aantal uren voor de gemeente Wageningen aan het werk zijn. De flexibele schil bestaat uit verschillende categorieën, waaronder inhuur voor vervanging van ziekte en uitstroom (tijdelijke opvulling van vacatures), extra expertise en piekbelasting.

Gezien de druk die op de organisatie staat om alle werkzaamheden ter uitvoering van de programabegroting, extra bestuurlijke opdrachten en initiatieven van burgers, uit te voeren, is het inhuurbudget geheel ingezet. Dat betekent dat het vervangen van zieke medewerkers nu leidt tot overschrijding van het budget. Niet vervangen heeft als consequentie dat de dienstverlening aan de burgers onder druk komt te staan (langere wachtlijsten, langere doorlooptijden van projecten e.d.) en dat de hoge werkdruk in de organisatie nog verder oploopt, met risico op extra ziekte-uitval.

De inschatting is dat voor 2016 incidenteel een bedrag ad € 200.000 nodig is om noodzakelijke vervanging bij ziekte te dekken.

> BELEIDSWIJZIGING

	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
OZB		180.000	180.000	180.000	180.00

OZB

We stellen voor de OZB per 2017 met 2% te verhogen. Dit betekent een structureel hogere OZB-opbrengst van € 180.000. In de afgelopen jaren hebben we nooit meer dan trendmatig verhoogd; dat was ook het standpunt. Gezien de huidige financiële situatie wijken we nu van dit standpunt af en dat vinden we ook reëel na jaren waarin geen verhoging plaatsvond, uitgezonderd de trendmatige. Gezien de huidige verplichtingen en bestaande toezeggingen en besluiten, hebben we extra inkomsten nodig en daarom wijken we nu af van de tot nu toe gevolgde lijn.

> **WELKE BEGROTINGSAFWIJINGEN MOETEN WORDEN GEMELD?**

De volgende afwijkingen worden voorzien:

Product: Algemene uitkering	Afwijking: € 639.649 (V), oplopend naar € 2.109.101 (V) in 2020				
<u>Verwerking september- en decembercirculaire gemeentefonds</u>					
In de raadsinformatiebrief van 23 september 2015 is bericht over de uitkomsten van de septembercirculaire 2015. Als gebruikelijk is daarna ook nog een decembercirculaire gepubliceerd. De effecten van de september- en decembercirculaire moeten voor 2016 en verder nog in de begroting verwerkt worden. Dat gebeurt nu in deze kadernota.					
De effecten van de september- en decembercirculaire zijn als volgt:					
GROEI ALGEMENE UITKERING incl. Sociaal domein					
	2016	2017	2018	2019	2020
Totale groei	639.649	908.116	1.245.697	1.337.799	2.109.101
<i>Af: budgetverhoging taken</i>					
Referendum Associatieverdrag EU en Oekraïne	-42.790				
<i>Bij: budgetverlaging taken</i>					
BRZO	10.648	10.648	10.648	10.648	10.648
<i>Af: budgetverhoging Sociaal domein</i>					
WMO bestand	-1.890	-67.932	-67.932	-67.932	-67.932
Taaleis Participatiewet	-4.220	-8.295	-8.319	-8.494	-8.516
Wetsvoorstel vrijlating lijfrenteopbouw	-11.956	-14.773	-17.762	-21.100	-22.883
<i>Bij: budgetverlaging Sociaal domein</i>					
decentralisatie WMO nieuw	31.028				
decentralisatie jeugdzorg	9.320				
decentralisatie Participatiewet	9.222	14.539	20.162	25.064	26.664
Netto-effect algemene uitkering	639.011	842.303	1.182.494	1.275.985	2.047.082
Diverse posten zijn al toegelicht in de raadsinformatiebrief over de septembercirculaire. Nieuw in de decembercirculaire is het volgende.					
<u>Referendum over de Associatieovereenkomst</u> : de algemene uitkering wordt verhoogd vanwege de kosten van gemeenten voor het organiseren en uitvoeren van het referendum over de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne op 6 april 2016.					
<u>Integratieuitkering Sociaal Domein</u> : op de eerste plaats heeft er voor 2015 en 2016 een verschuiving plaatsgevonden van de onderdelen Jeugd en Participatie naar het onderdeel Wmo nieuw. Dit is het gevolg van een verbeterde toerekening aan deze onderdelen van de uitnames uit het gemeentefonds ten behoeve van de VNG.					
Ten tweede heeft het Rijk voor 2016 een herberekening uitgevoerd van de verdeling van de middelen voor Participatie, het onderdeel "klassieke" Wwb. In de septembercirculaire 2015 was een onjuistheid geslopen. Deze herberekening werkt ook door naar de jaren 2017 en verder. Daarbij valt het structurele effect hoger uit vanwege de geleidelijke invoering van het objectieve verdeelmodel.					
Over een post uit de septembercirculaire moet een opmerking worden gemaakt, namelijk de post <u>BRZO</u> (zijnde bedrijven in het kader van het Besluit risico's zware ongevallen). In de raadsinformatiebrief over de septembercirculaire gingen we ervan uit dat de uitname voor de BRZO					

(€ 22.395 in 2016 en € 18.600 v.a. 2017) zou leiden tot navenant lagere uitgaven aan de ODDV. Zoals in programma 3 is opgenomen bij het product Omgevingsvergunning kunnen de uitgaven aan de ODDV echter slechts met € 10.648 verlaagd worden.

Product: Algemene uitgaven en inkomsten	Afwijking: € 160.000 (V) structureel
Er kan een groter deel dan begroot worden terugontvangen aan belastingen (BTW en BCF-compensatie). Voor de oude jaren is dit meegenomen in de Rekening 2015.	

Product: Beleggingen	Afwijking: € 70.600 (N) structureel per 2017
De dekking van de ontvlechtingskosten van Permar ad € 1.569.000 in programma 6 betekent een structureel rentenadeel voor de begroting van € 70.600 structureel	

> **RECAPITULATIE FINANCIËLE UITKOMST PROGRAMMA**

	Bedrag 2016	Bedrag 2017	Bedrag 2018	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Begrotingsbijstelling	240.000	240.000	240.000	240.000	240.000
Ontwikkelingen	-1.512.500	-412.500	-400.000	-437.500	-475.000
Beleidswijziging	0	180.000	180.000	180.000	180.000
Begrotingsafwijkingen	799.649	997.516	1.335.097	1.427.199	2.198.501
Voordeel (+) / nadeel (-)	-472.851	1.005.016	1.355.097	1.409.699	2.143.501

RECAPITULATIE FINANCIËLE UITKOMSTEN

bedragen x € 1.000	Primitieve begroting 2016 *			Begroting per 24 maart 2016*		
Omschrijving Programma	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1. Bereikbaarheid	1.763	4.818	-3.055	1.763	5.108	-3.345
2. Economische ontwikkeling	3.895	5.298	-1.403	3.919	5.346	-1.427
3. Ruimtelijke ontwikkeling	1.677	6.543	-4.866	1.677	6.252	-4.575
4. Milieu	6.786	7.220	-434	6.786	7.220	-434
5. Werk en inkomen	0	0	0	0	0	0
6. Sociale cohesie	10.997	37.663	-26.666	12.188	39.454	-27.266
7. Onderwijs en educatie	317	4.524	-4.207	317	4.524	-4.207
8. Wonen	1.689	1.773	-84	1.706	1.833	-127
9. Sport en cultuur	1.446	6.817	-5.371	1.446	6.817	-5.371
10. Veiligheid	0	1.942	-1.942	0	1.978	-1.978
11. Transparante overheid	664	3.373	-2.709	664	3.373	-2.709
12. Algemene dekkingsmiddelen	64.477	13.628	50.849	65.031	13.480	51.551
Sub-totaal programma's	93.711	93.599	112	95.497	95.385	112
bedragen x € 1.000	Wijzigingen Kadernota 2016			Begroting 2016 na Kadernota 2016		
Omschrijving Programma	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1. Bereikbaarheid	50	139	-89	1.813	5.247	-3.434
2. Economische ontwikkeling	587	607	-20	4.506	5.953	-1.447
3. Ruimtelijke ontwikkeling	123	341	-218	1.800	6.593	-4.793
4. Milieu		75	-75	6.786	7.295	-509
5. Werk en inkomen			0	0	0	0
6. Sociale cohesie	1.463	1.610	-147	13.651	41.064	-27.413
7. Onderwijs en educatie	10	345	-335	327	4.869	-4.542
8. Wonen	73	361	-288	1.779	2.194	-415
9. Sport en cultuur	-304	-154	-150	1.142	6.663	-5.521
10. Veiligheid		-95	95	0	1.883	-1.883
11. Transparante overheid		64	-64	664	3.437	-2.773
12. Algemene dekkingsmiddelen	2.691	1.512	1.179	67.722	14.992	52.730
Sub-totaal programma's	4.693	4.805	-112	100.190	100.190	0
* Begroting 2016 zoals vastgesteld door de Gemeenteraad op 9 november 2015.						
** Begroting 2016 inclusief door de Gemeenteraad vastgestelde en administratieve begrotingswijzigingen.						